

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887. Andra Kammaren. N:o 20.

Tisdagen den 21 juni

kl. 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 14 dennes.

§ 2.

Till Kammaren hade ankommit följande två Kongl. Maj:ts utslag, som upplästes:

1:o. Kongl. Maj:ts utslag på de besvär J. F. Kallin i Vensberg, kyrkoherden E. W. Björén, Lars Emil Olson i Östra Hvittlanda, Nils Fredrik Eriksson i Bollnäs, O. Ericsson och Peter Eliasson i Hult i underdånighet anfört öfver Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i Elfsborgs län utslag den 6 maj 1887 i anledning af förd klagan öfver ett den 15 nästföretgångne april inför vederbörande domhafvande medelst elektorers förrättadt val af ledamot i Riksdagens Andra Kammare för Tössbo och Vedbo härad för tiden intill nästkommande års början; uti hvilket mål af handlingarna inhemtas:

att sedan vid ifrågavarande valförrättning anmärkningar framstälts rörande elektorerne för Torrskogs, Steneby och Täftedals socknar, hvad Torrskogs socken anginge, att bruksegaren Johan Ekman på Gustafsfors, hvilken hade sin bostad inom Vermlands län, icke kunde vara behörig att väljas till elektor för nämnda socken inom Elfsborgs län; beträffande Steneby socken, att disponenten August Läftman på Billingsfors hade sin bostad i Laxarby socken och således icke vore valbar till elektor för Steneby socken; samt i fråga om Täftedals socken, att komministern J. G. Sjöström, som vore bosatt inom Eds socken, på enahanda grund icke egde rätt att såsom elektor rösta för Täftedals socken, valförrättaren i afsagdt beslut, enär upplyst blifvit, att Ekman, Läftman och Sjöström vore mantals- och skattskrifna inom de socknar, för hvilka de utsetts att såsom elektor välja riksdagsman, samt en person lagligen ansåges vara bosatt, der han vore mantals- och skattskrifven, förklarar de framställda anmärkningarna mot elektorerernas för ofvannämnda socknar behörighet att vid riksdagsmannavalet rösta icke förtjena afseende;

att valet derefter företagits, dervid, sedan Läftman erhållit trettio röster, landtbrukaren Allvar Olsson på Hvittlanda erhållit sju ton röster

och F. Helin i Backen bekommit en röst, Låftman af valförrättaren förklarats vara vald till valkretsens riksdagsman för ofvannämnda tid; att valet blifvit hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande öfverklagadt af Kallin, Björén, Nils Fredrik Eriksson, Lars Emil Olson och Peter Eliasson, hvilka dervid, jemte erinran att riksdagsordningen uttryckligen föreskrefve, att valrätt vore beroende icke blott deraf, att man vore röstberättigad i kommunens allmänna angelägenheter, utan och deraf, att man vore bosatt inom den kommun, der man gjorde anspråk på valrätt, vidare anförde, att med tillämpning häraf Låftman, som förr varit bosatt och då äfven lagligen mantalsskrifven inom Steneby kommun, men för några år sedan flyttat från Steneby socken och bosatt sig å $\frac{1}{8}$ mantal Ösan i Laxarby socken, enligt gällande mantalsskrifningsförfordning på samma gång då skolat mantals- och skattskrifvas i Laxarby socken, helst han, som icke egde fastighet ej heller drefve egen rörelse vare sig inom Steneby eller Laxarby socken, icke egde valfrihet i afseende på mantalsskrifningsdistriktet; att enär Låftman, Ekman och Sjöström icke egt valrätt inom de kommuner, för hvilka de utsetts såsom elektor, deraf följde, att vid de elektorsval, hvarvid de utsetts, de med deras namn försedda valedlar bort underkännas och sju andra elektor ifrån dessa kommuner bort i riksdagsmannavalet deltaga, hvilket på valets utgång kunde haft inflytande; samt att då, enligt § 19 riksdagsordningen, valbarheten till Andra Kammaren vore beroende på valrätten jemlikt § 14, och Låftman saknat valrätt i Steneby kommun, såsom icke der bosatt, samt ej heller vunnit sådan i Laxarby socken, enär han olagligen vore mantals- och skattskrifven i Steneby socken, Låftman icke vore valbar till riksdagsman i Andra Kammaren, hvadan alla å honom vid riksdagsmannavalet afgifna röster bort ogillas och den i röstetal närmast förklaras vara lagligen vald; hvarförutom och då enligt valprotokollet fyrtiosju elektor i valet deltagit, men fyrtioåtta valedlar afgifvits, samt således annan, än elektor vid valet röstat, klagandena, för den händelse besvären ej skulle medföra den af dem yrkade utgången af valet, på nämnda grund hemställt om hela valets upphäfvande;

samt att Kongl. Maj:ts befallningshafvande, sedan Ekman öfver besvären afgifvit förklaring, genom öfverklagade utslaget sig utlåtitt, att enär upplyst vore, att Ekman, Låftman och Sjöström vore mantalsskrifna inom de socknar, för hvilka de utsetts att såsom elektor vid ifrågavarande val välja riksdagsman samt i följd häraf vore att anse såsom bosatta inom nämnda socknar; alltså och då, enligt §§ 14, 17 och 19 riksdagsordningen, Ekman, Låftman och Sjöström egt valrätt inom samma socknar, och Låftman förty varit till riksdagsman valbar, lemnades besvären härutinnan utan afseende; samt att, hvad derefter anginge den omständighet att vid valet fyrtioåtta valedlar afgifvits af fyrtiosju elektor, äfven om den röst, som sålunda obehörigen afgifvits, frånräknades dem, som tillfallit Låftman, hvilken vid valet erhållit högsta antalet röster med trettio, sådant likväl ej på valets utgång inverkat, kunde besvären ej heller i denna del föranleda upphäfvande af öfverklagade riksdagsmannavalet, hvilket alltså fastställdes.

Och har Kongl. Maj:ts befallningshafvande tillkännagifvit, att för-

klaring icke blifvit inom utsatt tid till Kongl. Maj:ts befallningshafvande ingifven; med Kongl. Maj:ts högsta domstol beslutet; gifvet Stockholms slott den 20 juni 1887.

Kongl. Maj:t har i nåder låtit sig föredragas ofvanberörda underdåniga besvär och finner skäl ej vara anfördt, som i Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag kan verka ändring. Det vederbörande till underdånig efterrättelse länder.

Under Kongl. Maj:ts sekret.

Georg Carlson.

och

2:o. Kongl. Maj:ts utslag på de besvär dels hemmansegaren Hedbys Anders Andersson, kyrkovärden Nygårds Lars Olsson och hemmansegaren Yr Olof Mattsson, alla i Noret, dels handlanden E. Andersson i Holen, Daniel Persson i Heden, förre handlanden Björ A. Ersson, Skräddar Eric Olsson i Tunsta, hemmansegarne Elg Eric Ersson, Holgårds A. Andersson i Kilen, Holgårds Olof Andersson i Holen, E. Ericsson i Holen, Tidigs Anders Israelsson i Sätra, Olof Danielsson i Ofvanheden, soldaten A. Smed i Kilen, Olof Jansson i Tunsta, Max Johan Jonsson i Sätra, Långbergs Anders Olsson i Sätra, handlanden Måg Anders Andersson i Örasliden, hemmansegarne Sjub Per Ersson i Tunsta, Ols Olof Andersson i Brednäs, Ömans Anders Persson i Kilen, Liss Olof Andersson i Kilen, Stor Per Persson i Kilen, Klockar Olof Persson i Kilen, Back Eric Jansson i Brednäs, Klockar Per Persson i Holen, Hans D. Danielsson i Holen och Tidigs Per Israelsson i Holen, dels Bröms Olof Larsson i Noret, nämndemannen Rågfeldts Anders Ersson i Mjelgen, Nises Lars Andersson i Åkerö, J. A. Hammarstöm, hemmansegarne Bergmans Eric Ersson och Målar Anders Andersson i Heden, kyrkovärden Liss Olof Olsson i Vestannor, hemmansegarne Lind Anders Mattsson i Yttermo, Jones Mats Persson i Yttermo, Bröms Nils Nilsson i Ytteråkerö, Fräs Johan Persson, Förar Per Persson i Yttermo, Björs Lars Andersson i Ytteråkerö, Arons Hans Ersson i Gärde, Lind Per Ersson i Mjelgen, Grop Anders Olsson i Skeberg, Arvids Anders Olsson i Gärde, Bröms Per Nilsson i Heden, Spik Olof Hansson i Djura, Liss Carl Larsson i Vestannor och Jacobs Anders Andersson i Norrälta, flottningsschefen N. M. E. Edlund och inspektoren Oscar Sundelin, dels ock provinsialläkaren Strickert Landgren, garfverifabrikören Alfred Kruse, skräddaren J. Berglund och hemmansegaren Ols Hans Per Larsson i underdånighet anført öfver Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i Kopparbergs län utslag den 9 maj 1887 i anledning af förd klagan öfver det inför vederbörande domhafvande den 16 der förut gångne april förrättade val till riksdagsman i Andra Kammaren för den valkrets, som utgöres af Leksands, Äls och Bjursås tingslag af Nedan-Siljans domsaga, uti hvilket mål af handlingarna inhentas:

att sedan i anledning af Kongl. Maj:ts öppna bref och påbud den 4 sistlidne mars, hvarigenom, med upplösande af Riksdagen, Kongl. Maj:t förordnat om nya val i hela riket till Riksdagens Andra Kammar och kallat Riksdagen att åter sammanträda den 2 maj innevarande år, domhafvanden i Nedan-Siljans domsaga genom kungörelse,

som blifvit i tingslagets kyrkor uppläst, utsatt riksdagsmannaval att för ofvanberörda valkrets förrättas medelst elektorer i tingshuset vid Leksands kyrka den 16 sistlidne april, hafva elektorsval inför vederbörande ordförande i kommunalstämmorna hållits, den 3 april i Åls och Bjursås socknar, dervid de röstberättigade utsett för Åls socken tre och för Bjursås socken fyra elektorer, den 6 i samma månad i Siljansnäs socken, hvarvid tre elektorer blifvit utsedde, och den 7 i samma månad i Leksands socken, hvars röstberättigade dervid valt elfva elektorer;

att, såsom det vid elektorsvalet i Leksands socken förda protokoll innehåller, deri deltagit 717 röstberättigade och valet utfallit så att, sedan 501 valsedlar förklarats ogilda, 5 stycken, enär dessa valsedlar icke innehållit namn utan »valupprop», 2 stycken, hvarå upptagits det ej befintliga namnet nämndemannen »Rågfälts Anders Andersson i Mjelgen», 1 röstsedel, hvarå fans upptaget ett felaktigt namn »Eldlund», ytterligare en valsedel, som innehållit utom namnet nämndemannen Sandback Per Persson i Hälla, jemväl Unga Sandback Per Persson, hvilken senare icke vore valbar eller röstberättigad, samt slutligen 492 stycken valsedlar, emedan dessa innehållit, bland andra, namnet »Sandback Per Persson i Hälla», men inom socknen funnos tvenne personer med detta namn, valförrättaren förklarar till elektorer utsedde elfva personer, som hvardera erhållit 213 röster, under det att endast trenne röster tillfallit elfva andra i protokollet icke namngifna personer;

att vid riksdagmannavalet inför domhafvanden medelst de sålunda inom valkretsens fyra socknar utsedde tjuguen elektorer elfva röster tillfallit bankofullmäktigen Liss Olof Larsson i Vestannor och tio röster nämndemannen Daniel Persson i Tällberg, i anledning hvaraf domhafvanden förklarar Liss Olof Larsson vara för ofvannämnde valkrets vald till ledamot af Riksdagens Andra Kammare för tiden intill den 1 januari nästkommande år;

att öfver det sålunda förrättade valet besvär hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande anförts af dels Landgren, Kruse, Berglund och Ols Hans Per Larsson, dels ock Liss Carl Larsson, Rågfälts Anders Ersson, Fräs Johan Persson, Arvids Anders Olsson och Jones Mats Persson;

att Landgren och de med honom klagande mot valet hufvudsakligen anmärkt, att som, vid det förhållande att inom Leksands socken icke funnes mer än en röstberättigad och till elektor valbar person med namnet Sandback Per Persson, nemligen nämndemannen Sandback Per Persson i Hälla, under det dennes son Unge Sandback Per Persson, hvilken, enligt ett af den sistnämnde afgifvet, af Stenback Anders Danielsson och Daniel Andersson, båda i Hälla, till riktigheten vitsordadt intyg utmärkte, alltid kallats »Petter» och sedan fyra år tillbaka bortlagt gårdsnamnet »Sandback» samt kallat och ännu kallade sig »Petter Pettersson», icke fans i röstlängden upptagen, de af ordföranden i kommunalstämman såsom ogilda förklarade 492 valsedlar förty icke innefattade någon tvetydighet i anseende till Sandback Per Perssons namn och således icke heller bort ogilda anses, det måtte alltså och då, oansedt kommunalstämmans ordförande icke, såsom vederbort, till nödig upplysning i protokollet omförmält de namn,

på hvilka de kasserade 492 valsedlarne lydt, det likväl vore af ett besvären bilagdt intyg af postmästaren B. F. Vennqvist och länsmanen Axel Thorell, hvilka närvarit vid röstsedlarnes öppnande, tillförlitligen styrkt, att af dessa valsedlar mer än 360 stycken och således mer än hälften af alla afgifna 717 röster innehållit namnen Ollas Anders Olsson, Söder Lindberg; Per Jans Per Ersson, Vestannor; Näs Olof Persson, Gärde; Skaft Mats Karlsson, Vestannor; Nygårds Anders Andersson, Smedby; predikanten Anders Haglund, Noret; skräddaren Johan Berglund, Noret; skolläraren Erik Andersson, Tällberg; nämndemannen Nygårds Erik Jonsson, Vestberg; Pilt Per Olsson, Djura, och Sandback Per Persson, Hälla, Kongl. Maj:ts befallningshafvande förklara dessa elfva personer rätteligen vara till elektor för Leksands socken utsedde och följaktligen, med undanrödjande af riksdagsmannavalet, visa ärendet åter till domhafvanden för förrättande af nytt sådant val medelst sistnämnde elfva elektor och de tio, hvilka af valkretsens öfriga tre socknar blifvit till elektor valde;

att Liss Carl Larsson i Vestannor och hans ofvannämnde medklagande uti sina besvär, jemte förmälan att de med samma besvär icke afsågo att vinna ändring i riksdagsmannavalet, helst ordförandens i Leksands sockens kommunalstämma åtgärd att kassera de ofvan omförmälda 492 stycken valsedlarne, enligt klagandenas mening, vore fullt laglig, dock, på det att pröfning deraf äfven måtte komma att ega rum, yrkat, att enär af nyssberörda 492 valsedlar 462 stycken bort af kommunalstämmans ordförande för ogilda förklaras jemväl af den anledning, att dessa sistnämnda innehållit en annan namntvetydighet, i det att derå upptagits namnet skolläraren »Erik Andersson i Tällberg», men i protokollet öfver elektorsvalet ordföranden icke omförmäلت denna omständighet såsom ytterligare skäl för ogillande af dessa sistnämnda valsedlar, berörda 462 valsedlar förty måtte af Kongl. Maj:ts befallningshafvande förklaras ogilda äfven på sist omförmälda grund, till stöd för hvilket yrkande desse klagande hufvudsakligen anfört, att inom Leksands socken funnos tvenne röstberättigade och till elektor valbare personer med namnet Erik Andersson, hvilka begge voro skollärare, den ene folkskollärare och den andre småskollärare, och hvilka, i dagligt tal förr skilda med gårdsnamnen »Knorthols Erik» och »Drant Erik», eller med de i skrift äfven begagnade, likaledes bortlagda gårdsnamnen »Bleckhorns» och »Brant», numera såväl i tal som skrift kallades endast Erik Andersson, i följd hvaraf och då i allmänhet en folkskollärare titulerades »folkskolelärare», men en småskollärare endast »skollärare», uppenbart vore, att ifrågavarande 462 valsedlar jemväl innefattade tvetydighet med afseende å hvilckendera af dessa begge skollärare, som med de 462 valsedlarne afsåges;

att Bröms Olof Larsson i afgifven förklaring yrkat ogillande af Landgrens och hans medklagandes besvär, men instämt uti öfrige klagandenas i målet framställda yrkande;

samt att Kongl. Maj:ts befallningshafvande i öfverklagade utslaget yttrat: att enär hvad först anginge Liss Carl Larssons och hans medklagandes besvär, desse klagande med sin anmärkning mot elektorsvalet i Leksands socken icke åsyftade att vinna ändring i utgången af samma val, vid hvilket förhållande pröfning af berörda anmärkning,

äfvem om den vunne bifall, icke kunde verka till upphäfvande af riksdagsmannavalet, deruti klagandena förklarar sig icke yrka ändring, funne Kongl. Maj:ts befallningshafvande berörda besvär ej föränleda vidare yttrande; samt att, beträffande Landgrens och hans medklagandes talan i målet väl förekomme, att 492 stycken vid elektorsvalet i Leksands socken afgifna voterings sedlar innehållit namnet Sandback Per Persson i Hälla, äfvensom att inom samma socken och å samma gård finnes tvenne personer med dessa namn, nemligen nämndemannen Sandback Per Persson och dennes son; men emedan upplyst och ostridigt vore, att nämndemannen Sandback Per Perssons bemäde son, hvilken, enligt hvad handlingarna utmärkte, vore inneboende och mantalsskrifven hos fadern, ej vore i Leksands kommuns allmänna angelägenheter röstberättigad och således icke heller uti den för valet uppgjorda röstlängd upptagen eller till elektor valbar; samt det vid sådant förhållande måste anses otvetydigt, att de valesedlar, som innehållit namnet Sandback Per Persson i Hälla, afsett nämndemannen Sandback Per Persson; ty och som vid elektorsvalet i Leksands socken omförmälda 492 stycken valesedlar rätteligen icke bort ogilda auses, men, derest samma röstsedlar, såsom icke innefattande tvetydighet beträffande Sandback Per Perssons namn, blifvit godkända, elektorsvalet fått en annan utgång, än den som antagits; alltså och då denna omständighet, vid det förhållande att Leksands socken egde utse elfva elektorer, men valkretsens öfriga socknar allenast tio, kunnat ega inflytande på utgången af riksdagsmannavalet, blefve, med upphäfvande af öfverklagade riksdagsmannavalet, ärendet visadt åter till domhafvanden, som, sedan Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag vunnit laga kraft, hade att foga anstalt om såväl nya elektorsval som nytt riksdagsmannaval för ifrågavarande valkrets;

deri klagandena i underdånighet yrkat ändring, Landgren och hans medparter såvidt deras hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande förda talan icke bifallits; och har öfver Landgrens och hans medparter besvär Bröms Olof Larsson i underdånighet sig förklarar; med Kongl. Maj:ts högsta domstol beslutet; gifvet Stockholms slott den 20 juni 1887.

Kongl. Maj:t har i nåder låtit sig föredragas ofvanberörda underdåniga besvär och pröfvar på de af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i fråga om Sandback Per Persson anförda skäl och då i afseende å skolläraren Erik Anderssons i Tällberg namn någon tvetydighet icke förefunnits rättvist gilla det slut, hvori Kongl. Maj:ts befallningshafvande i målet stannat. Det vederbörande till underdånig efterrättelse länder.

Under Kongl. Maj:ts sekret.

Georg Carlson.

Dessa utslag lades till handlingarna.

§ 3.

Herr Carl Ifvarsson begärde härefter ordet och yttrade: Då kammaren af Kongl. Maj:ts nyss upplästa utslag funnit, att herr Liss Olof Larsson icke vidare kan fungera såsom ledamot, vare sig i kam-

maren eller statsutskottet, till följd deraf att hans val är upphäfdt, så ber jag att få till kammaren hemställa, att en annan ledamot af statsutskottet måtte utses i herr Liss Olof Larssons ställe, och då enligt redan fattadt beslut i morgondagens plenum val kommer att företagas af en ledamot i bevillningsutskottet, tillåter jag mig föreslå att kammaren äfven till dess ville utsätta val af en ledamot i statsutskottet i herr Liss Olof Larssons ställe. På detta mitt förslag anhåller jag vördsamt om proposition.

Med bifall till denna framställning beslöt kammaren att i morgondagens plenum företaga val af en ledamot i statsutskottet i ledigheten efter herr Liss Olof Larsson.

§ 4.

Efter föredragning af statsutskottets memorial n:o 38, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i frågor rörande auslagen under riksstatens nionde hufvudtitel, blefvo de deri föreslagna voteringspropositionerna af kammaren godkända.

§ 5.

Föredrogs och bordlades för andra gången bankoutskottets memorial n:o 9.

§ 6.

Till bordläggning anmälde:

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 6, i anledning af motioner rörande ändring i §§ 13 och 15 riksdagsordningen; och

statsutskottets utlåtande n:o 6 a, med anledning af Kongl. Maj:ts framställningar angående anslagstiteln »Bergsstaten» och anslaget »Sala bergslag».

Kammaren beslöt, att dessa nu första gången bordlagda ärenden skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 7.

Justerades ett protokollutdrag, hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Onsdagen den 22 juni

kl 11. f. m.

§ 1.

Justerades det i kammarens sammanträde den 15 innevarande juni förda protokoll.

§ 2.

Nedan intagna två protokoll upplästes:

1:o. År 1887 den 21 juni sammanträdde kamrarnes valmän för att, jemlikt 71 och 73 §§ riksdagsordningen, utse Riksdagens fullmäktige i riksbanken jemte suppleanter för dem; och befunnos efter valförrättningens slut hafva blifvit utsedde till

Ordförande:

Grefve Lewenhaupt, Carl Magnus Casimir, f. d. kapten med 48 röster.

Öfrige fullmäktige:

Herr Arnberg, Johan Walter, filosofie doktor	med 48 röster,
Friherre Fock, Alfred Henrik Edvard, kansliråd	» 48 »
Herr von Ehrenheim, Pehr Jakob, f. d. statsråd	» 48 »
» Liss Olof Larsson i Vestanor, hemmansegare	» 48 »
» Richter, Fredrik, sekreterare	» 48 »
» Törnebladh, Henrik Ragnar, lektor	» 48 »

Suppleanter:

Herr Westman, Carl Claes Abraham Gother, kamrerare	med 48 röster,
» Tottie, Henry, grosshandlare	» 46 »
» Olsson, Ola Bosson, i Maglehult, f. d. riksdagsman	» 45 »

2:o. År 1887 den 21 juni sammanträdde kamrarnes valmän för att, jemlikt 71 och 73 §§ riksdagsordningen, utse Riksdagens fullmäktige i riksgäldskontoret jemte suppleanter för dem; och befunnos efter valförrättningens slut hafva blifvit utsedde till

Ordförande:

Friherre Åkerhielm, Johan Gustaf Nils Samuel, öfverstekammarjunkare

med 48 röster.

Öfrige fullmäktige:

Herr Anderson, Frans Albert, generaldirektör	med 48 röster,
» Johansson, Johan, i Noraskog, f. d. bergsbruksidkare	» 48 »
Friherre Nordenfalk, Johan, godsegare	» 48 »
Herr Samzelius, Per, statskommissarie	» 48 »
» von Stockenström, Carl Reinhold Polhem, bruks- egare	» 48 »
» Åbergsson, Anders Victor, justitieråd	» 48 »

Suppleanter:

Herr Biesert, Johan Christian Niklas, bruksegare	med 47 röster,
» Ericson, Carl Wilhelm, öfverste	» 46 »
» Höglund, Otto M., grosshandlare	» 46 »

sedan ordningen mellan de båda sistnämnde genom lottning blifvit bestämd.

Dessa protokoll lades till handlingarna; och skulle Riksdagens kanslideputerade om de sålunda försiggångna valen i vanlig ordning underrättas samt anmodas låta uppsätta och till kamrarne ingifva förslag såväl till förordnanden för de valde som ock till de skrivelser, hvarigenom dessa val komme att hos Kongl. Maj:t anmälas.

§ 3.

Sedan Riksdagens båda kamrar förehaft och godkänt de i stats- *Gemensamme*
utskottets memorial n:o 38 föreslagna voteringspropositioner rörande *omröstningar*
åtskilliga frågor, deri kamrarne fattat stridiga beslut, samt denna dag blifvit bestämd för omröstning öfver de olika besluten, så anställes nu dessa omröstningar enligt nedan intagna voteringspropositioner i följande ordning, nemligen:

1:sta omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 38, punkt. 1:o).

Den, som vill, att *öfverståthållare i Stockholm* må förklaras berättigad att från och med månaden näst efter den, då han efter 65 lefnadsår och minst 35 tjensteår, deraf minst 10 år såsom landshöfding eller öfverståthållare, från embetet afgått, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension af 6,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke vunnit Riksdagens bifall.

Gemensamma omröstningar. Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 55 Ja och 142 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 76 Ja och 40 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens
röster eller 55 Ja och 142 Nej,
sammanräkningen visar 131 Ja och 182 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nejpropositionens innehåll.

2:dra omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 38, punkt. 2:o).

Den, som vill, att stationsingeniören vid statens jernvägsbyggnader Anders Erik Daniel Rudelius' enka *Julia Rudelius*, född Behm, må berättigas från allmänna indragningstaten åtnjuta årlig pension till belopp af 400 kronor, att utgå från och med augusti månad år 1886, så länge hon förblifver enka, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen på det sätt bifallit Kongl. Maj:ts förevarande framställning, att stationsingeniören vid statens jernvägsbyggnader Anders Erik Daniel Rudelius' enka *Julia Rudelius*, född Behm, må berättigas att, så länge hon förblifver enka, från allmänna indragningstaten åtnjuta årlig pension till ett belopp af 300 kronor, att utgå från och med augusti månad år 1886.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 102 Ja och 99 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 95 Ja och 15 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens
röster eller 102 Ja och 99 Nej,
sammanräkningen visar 197 Ja och 114 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med japropositionens innehåll.

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

3:dje omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 38, punkt. 3:o).

Den, som vill, att öfverläraren vid gymnastiska centralinstitutet, professoren Hjalmar Fredrik Lings enka *Josefina Ling*, född Rolf, må, så länge hon förblifver enka, från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 600 kronor, att utgå från och med år 1887, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen på det sätt bifallit Kongl. Maj:ts förevarande framställning, att öfverläraren vid gymnastiska centralinstitutet professoren Hjalmar Fredrik Lings enka *Josefina Ling*, född Rolf, må, så länge hon förblifver enka, från allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till belopp af 500 kronor, att utgå från och med år 1887.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknning och utföll omröstningen med 88 Ja och 109 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 97 Ja och 15 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 88 Ja och 109 Nej; sammanräkningen visar 185 Ja och 124 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med japropositionens innehåll.

4:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 38, punkt. 4:o).

Den, som vill, att provinsialläkaren Carl Daniel Lindskogs enka *Maria Elisabeth Lindskog*, född Lund, må, så länge hon enka förblifver, från allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till belopp af 600 kronor, att utgå från och med år 1887, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)

Vinner Nej, har Riksdagen på det sätt bifallit Kongl. Maj:ts förevarande framställning, att provinsialläkaren Carl Daniel Lindskogs enka Maria Elisabeth Lindskog, född Lund, må, så länge hon enka förblifver, från allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till belopp af 500 kronor, att utgå från och med år 1887.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknning och utföll omröstningen med 92 Ja och 98 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 98 Ja och 11 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens
röster eller 92 Ja och 98 Nej,
sammanräkningen visar 190 Ja och 109 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med japropositionens innehåll.

§ 4.

Anställdes val af en ledamot i statsutskottet efter herr Liss Olof Larsson, hvilken ej vidare tillhör Riksdagen; och blef härtill utsedd herr *Nils Nilsson* i Östra Espinge med 94 röster.

§ 5.

Vid härefter anställdt val af en ledamot i bevillningsutskottet efter herr Joh. Johansson i Noraskog, hvilken icke längre tillhör Riksdagen, utsågs dertill herr *Nils Nilsson* i Vrängebol med 121 röster.

§ 6.

För motions afgifvande hade sig anmält herr *S. G. Janson* i Carlshed, hvilken nu aflemnade en motion om ändringar och tillägg till §§ 9, 19, 26 och 43 riksdagsordningen.

Denna motion, som erhöll ordningsnummern 128, begärdes på bordet och bordlades.

§ 7.

Föredrogos, men blefvo ånyo bordlagda:

Konstitutionsutskottets utlåtande n:o 6 samt

Statsutskottets utlåtande n:o 6 a.

§ 8.

Till fortsatt handläggning företogs bevillningsutskottets betänkande n:o 5, angående vissa delar af tullbevillningen.

I ordningen förekom först

Punkten 6.

*Ang. tull å
frukter m. m.*

Uti nu gällande tulltaxa äro *friska frukter och bär samt grönsaker*, ej specificerade, belagda med en tull af 10 öre för kilogram. Borttagande af denna vid 1885 års riksdag beslutade tull hade nu yrkats af herr *E. Hammarlund* uti hans inom Andra Kammaren väckta motion, n:o 107, men hemställde utskottet under förevarande punkt, att motionen icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Efter föredragning af punkten anförde

Herr Hammarlund: Jag skulle icke hafva begärt ordet, om jag icke fruktade, att den motivering, som bevillningsutskottet här använt, skulle, derest den finge stå alldeles oemotsagd, i en framtid kunna komma att förklaras vara uttryck för denna kammares åsigt. Denna motivering, i hvilken blott förekommer en del nakna påståenden utan ringaste bevis, är sådan, att den icke gerna kan af denna kammarare godkännas. Då emellertid kammaren genom sitt beslut sistlidne måndag uttalat ett bestämdt ogillande af den motivering, som förekommer i näst föregående punkt och jag hyser den meningen, att detta ogillande äfven kan anses drabba öfriga punkter i detta betänkande, der motiveringen går i samma riktning, skall jag emellertid icke härom göra något särskildt yrkande.

Beträffande det slut, hvartill utskottet kommit, anser jag det visserligen vara en oegentlighet, ja, en orättvisa att lägga skatt på sådana artiklar som frukter och grönsaker, men då meningen nu är att upprätthålla status quo och icke göra någon den ringaste ändring i tulltaxan, skall jag icke för närvarande söka åstadkomma någon ändring i det slut, hvartill utskottet kommit.

Herr Johansson i Stockholm: Jag trodde icke, att herr Hammarlund i denna fråga skulle begära ordet, men när han så gjorde, trodde jag ock att han skulle yrka på bifall till sin motion och det var det jag ville motsätta mig. Jag hade nemligen någon liten del i att denna tullsats 1885 kom till stånd. Jag fick visserligen då lida stor förargelse och uppbära många reprocher för den saken, men hvarken då eller i närvarande stund ångrar jag att jag förordat denna tull. I de tider vi nu lefva, då man är färdig att sätta tull på de mest outhärliga lifsförnödenheter, såsom på ost, fläsk, smör, kött m. m., är det underligt, att man vill taga bort en tull, så nyligen åsatt på lyxartiklar. Och det får jag säga i fråga om grönsaker och bär, att de med få undantag äro att hänföra till lyxartiklar, åtminstone under den årstid, då tull på dem kan komma i fråga. Ty tidigt på våren

Ang. tull å äro de så dyra, att de på intet sätt kunna sägas höra till den fattiges frukter m. m. lifsförnödenheter. Frampå sommaren deremot, då Flora utstrött sitt ymnighetshorn öfver våra fält och alstrat frukter och bär, då äro de så billiga, att det ej lönar sig att införa dem utifrån. Men, invänder man, denna tull passar icke för vårt tullsystem. När den först åsattes, fick jag höra sådana saker, som att det var en galenskap af mig att instämna med herr Jöns Rundbäck, ty, sade man, få tullvännerna blott in ett finger o. s. v. Jag läste då igenom tulltaxan och fann, att många hundra fingrar redan voro inne, men äfven att många hundra voro utanför, och då trodde jag, att om man släppte in en sådan tull som denna, det icke vore så farligt. Att jag kom att instämna med herr Jöns Rundbäck i hans motion kom sig deraf, att det är med herr Jöns Rundbäcks ansigte som med ett bra måladt porträtt: det ser på alla på en gång; och när han och jag innehade våra förra platser och jag kunde se honom midt framför mig, tyckte jag att han satte ögonen rakt i mig, då han sade: hören I, stockholmare, som påstån att I viljen hafva tull på lyxartiklar, I måtten väl kunna gifva mig den rättvisan och säga att här icke är fråga om annat än lyxartiklar. Jag begärde ordet och höll med herr Rundbäck. Detta gälde egentligen blommor och bär. I afsende å frukter nedsatte herr Rundbäck på mitt förslag den föreslagna tullsatsen med 50 procent, och så kom tullen till stånd. Denna kammare skrattade åt händelsen, Första Kammaren likaså, men i gemensam votering gick frågan igenom.

Jag vill nu blott angifva några få siffror för att visa, att de ifrågavarande artiklarne verkligen kunna kallas lyxartiklar, då det gäller deras import från utlandet. När de s. k. jordgubbarne tidigast torgföras hos oss, gälla de 20 à 25 kronor kannan; senare på sommaren blott 1 till 3 kronor. Sparris, när den först torgföres, kostar 20 à 25 kronor per 100 stycken, sedermera gäller den från 1,50 till 3 à 4 kronor. Blomkål, då den först inkommer, gäller 1 krona 50 öre per hufvud, sedermera 25 till 15 öre och så hela vägen igenom. I fråga om bär, betalas för bigaräer, då de först komma in utifrån, 20 kronor per 20 skålp., men sedermera blott $\frac{1}{3}$ -del deraf. Jag frågar, om sådana läckerheter kunna sägas vara afsedda för den fattiges behof. Ja, ifrågasättas kan till och med, när tullen icke är högre än 10 öre per kilogram, huru vida den ej torde vara för liten. Jag tänker dock icke yrka på någon förhöjning i tullsatsen, men jag har velat uttala min åsigt till protokollet, viss som jag är att herr Hammarlund, om han kommer i tillfälle att väcka sin motion om igen, icke underlåter detsamma.

Jag har intet yrkande att göra.

Herr Fredholm i Stockholm: Med anledning af de anmärknin- gar, som den förste talaren rigtat mot utskottets motivering, så får jag nu jemväl i denna punkt likasom vid den föregående hänvisa kammaren till den å sid. 27 upptagna reservation mot vissa delar af utskottets motivering, som blifvit afgifven af de flesta af Andra Kam- marens ledamöter i utskottet. Jag vill nu endast tillåta mig att för min del omförmåla, att den egentliga orsaken, hvarför jag icke kunnat vara med om en så beskaffad motivering, som i betänkandet förekom-

mer, är den, att utskottet lagt »den erfarenhet, som under föregående år vunnits», till grund för sitt beslut. Någon på fakta grundad erfarenhet har utskottet likväl icke förebragt, utan den erfarenhet, som återopas, har endast varit en personlig öfvertygelse hos ett mindretal af utskottets ledamöter. Och som jag icke anser, att en så beskaffad erfarenhet varit för utskottet tillräcklig att derpå grunda sitt beslut, så har jag icke kunnat vara med om dess motivering.

Ang. tull å
frukter m. m.
(Forts.)

Herr Rundbäck: Jag är herr Johansson i Stockholm synnerligen tacksam för hans uppträdande. Jag minnes mycket lifligt, då jag vid det tillfälle, hvarom han erinrade, med bedjande ögon såg på honom och hvaraf denne varmhjertade man äfven tog intryck, hvilket hedrade honom både då och alltid. Jag väjdade vid samma tillfälle till rättvisan och Andra Kammarens förstånd, emedan detta brukar man aldrig göra förgäfvos — och min motion bifölls.

Den förste talaren har sagt, att utskottet icke har det ringaste stöd för sitt beslut, men detta torde dock vara beroende på en missuppfattning. Deremot får jag säga, att den som läst herr Hammarlunds motion och deri funnit de antaganden och förutsättningar, som han icke ens förstår sig på, men som han kallar bevis, kan icke på något sätt godkänna desamma såsom bevis. Nej, bättre upp, herr Hammarlund, om ni vill bevisa något.

Hvad beträffar utskottets erfarenhet från föregående år, som anföres i motiveringen, så har utskottet deri fullkomligt rätt. Det var, såsom man vet, först förlidet år, som denna tullsats började tillämpas, men icke kan väl någon påstå, att frukt och grönsaker derföre stego i pris. Tvärt om var priset så billigt på dessa produkter, att till och med en frihandelstidning »af renaste vatten», nemligen Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning, förklarade, att vi hade för mycket grönsaker till allt för billigt pris och ändock vore de utländska frukterna och grönsakerna då belagda med tull. Denna tidning rådde då det svenska folket att odla och skicka dessa produkter till London. Vid samma tid utskickades äfven ett cirkulär med uppmaning att odla särskildt kål för export till Amerika. Jag har här ett exemplar af detta cirkulär, så att om herr Hammarlund vill taga det i betraktande, så vill jag lemna honom det.

Vid 1885 års riksdag erhöll jag en utaf 200 trädgårdsegare under-tecknad skrivelse, hvari de både mig att verka för detta skydd å deras trädgårdsalster samt lofvade på samma gång, att svenska folket derför icke skulle blifva utan grönsaker. Detta löfte hafva de äfven hållit. Jag tror visserligen, att de icke kunna skaffa dessa produkter så tidigt, som man kan erhålla dem från andra länder, men nog kunna de skaffa den erforderliga kvantiteten. Att priset på inhemska grönsaker icke behöfver stegras genom denna tull kommer sig deraf, att då vår egen skörd kommer ut i marknaden, lönar det sig icke alls att importera sådana grönsaker, som här äro i fråga. Det fans i följd blott en enda sak, som var dyrare än förut och det var äpplen i följd af missväxt derå. Men det oaktadt kan jag försäkra, att herr Hammarlund skall än i denna stund kunna köpa sig så mycket äpplen, som han orkar äta, och detta trots tullen. Sålunda torde ingen kunna

Ang. tull å frukter m. m. bevisa, att priset på frukt i allmänhet varit dyrare i fjol än förut, ehuru något enda undantag väl kan komma i fråga. I sådant fall är ju ingen skada skedd, och som odling af frukter och grönsaker är af högsta vigt för landtbrukaren och dessa alster böra hänföras till förädlade produkter, så böra de äfven åtnjuta något skydd, ty herrarne äro ju i allmänhet med om att sätta tull på förädlad vara. På grund deraf hoppas jag äfven, att bevillningsutskottets förslag blir godkänt. Det är ganska besynnerligt att höra, det må nu vara från en frihandlare eller protektionist, att man verkligen kan vilja upphäfvä ett af Riksdagen så nyligen fattadt beslut, att det icke varit tillämpadt mer än *ett* år, i synnerhet som detta beslut visat sig icke medföra någon skada. Jag frågar herr Hammarlund sjelf, huru vida han skulle finna det bra, om Riksdagen, då han en gång fått en motion igenom — jag tror dock detta icke många gånger inträffat — skulle genast derefter upphäfvä sitt dervid fattade beslut? Nej, mine herrar, har man en gång sagt *a*, så får man äfven säga *b* och icke genast taga tillbaka, hvad man beslutat. Herr talman, jag yrkar därför bifall till utskottets förslag.

Herr Waldenström: Två föregående talare hafva redan uttalat ett ogillande öfver den motivering, som utskottet begagnat. Men ingen af dem har dock *yrkat*, att utskottets hemställan skulle bifallas med ogillande af motiveringen. Jag får därför framställa ett sådant yrkande. Icke därför att icke äfven jag tror, att det skulle kunna vara mycket att säga angående den frågan, huru vida tull på äpplen och grönsaker är lämplig, utan därför att om den motivering, som utskottet begagnat, godkännes, så har kammaren godkänt en äkta protektionistisk grundsats. Det synes af hela detta utskottsbetänkande, att Första Kammarens utskottsledamöter dragit försorg om att skrifva motiveringen, medan Andra Kammarerna fått på sin del att skrifva »klämman». Jag yrkar därför bifall till utskottets hemställan med ogillande af motiveringen.

Herr Lagerberg: Anledningen till den tullsats på trädgårdsalster, som beslöts under 1885 års riksdag, synes mig hafva varit den, att man derigenom trott sig kunna öka inkomsterna på trädgårdsalster af inhemsk odling. Detta har emellertid icke blifvit förhållandet. Jag är sjelf sedan 1880 egare af en liten sådan odling och har deröfver mycket noga fört räkenskaper beträffande dess olika artiklar, men har alldeles icke funnit att genom de ifrågavarande tullsatserna någon prisstegring uppstått, såsom min granne på göteborgs- och bohuslänsbänken förmenat. Då har ju icke tullen varit gagnande, på det sätt som man afsåg att den borde komma att blifva. Med fullt skäl kan man sålunda säga, att om tullen icke hade varit, så hade det fattigare folket naturligtvis kunnat få grönsaker för billigare pris. Måhända kunna jordgubbar och sparris räknas till lyxartiklar, men jag kan icke hänföra äpplen och päron till denna kategori. Dessa frukter begagnas ganska mycket af arbetsklassen, och särskildt vet jag att äppelsoppa, som är en helsosam näring, ofta förekommer hos densamma. Enligt mitt förmenande hade det varit fördelaktigare för de obemedlade, om ingen tull förefunnits å artikeln äpplen och päron, då dessa helsosamma

frukter med allt skäl och med all rätt kunna anses såsom och äro lifs- *Ang. tull å frukter m. m.*
medel. Statsverkets tullvinst härå tages hufvudsakligast ur de fattiges
fickor, och detta gillar jag ej.

Ehuru jag i princip ogillar all tull å lifsmedel, vill jag dock ej framställa något särskildt yrkande, utan inskränker mig till begäran att få förena mig med herr Waldenström för bifall till utskottets förslag med ogillande af motiveringen.

Herr Ericsson i Ahlberga: Det är verkligen svårt att förstå ett sådant resonnement, som här förts beträffande denna punkt. Man säger, att motiveringen är oriktig och bör ogillas, utan att likväl på något sätt visa, hvarti det origtiga består. Den senaste talaren har sagt, att priset på grönsaker icke höjts genom den åsatta tullen, och att det derfor skulle vara skäl att bifalla utskottets hemställan i denna punkt men med ogillande af motiveringen. Hvarför skulle man af denna orsak ogilla motiveringen? Jag finner den ypperlig från min synpunkt och tror att det vore behöfligt för dem, som söka ogilla densamma, att anföra bättre skäl för påståendet i detta fall. Jag skall tillåta mig att uppläsa denna motivering. Utskottet säger: »Emot motionärens uppgift, att den nuvarande tullen medför höjning i fruktprisen, måste utskottet sätta den erfarenhet, som under föregående år vunnits, nemligen att priset å svensk frukt och dylikt icke stigit trots tullens införande, utan att hela verkan af tullen varit just den dermed afsedda, att inhemske trädgårdsodlare lättare än förut vunnit afsättning för sina produkter». Är det nu så farligt, att, såsom utskottet påstått, trädgårdsodlarna genom den ifrågavarande tullen vunnit bättre afsättning för sina produkter än förut? Jag tror det icke. Den föregående talaren sade också, att priset på dessa produkter icke höjts efter den åsatta tullen, och äfven jag medgifver, att detta är sanning. Men jag tror då, att, när man ogillar utlåtandet endast på den grund att trädgårdsodlarna fått lättare afsättning för sina produkter, sedan tullen infördes, detta resonnement visar, att man är en motståndare till den inhemska produktionen. Då jag för min del är en vän af inhemska produktion, kan jag icke annat än anhålla om bifall till utskottets betänkande oförändradt.

Häruti instämde herrar *Eliasson, Mallmin, Larsson* i Upsala, *Anderson* i Skeenda, *Petersson* i Hamra, *Ekeborgh, Sjöberg* i Bodaryd, *Svensson* i Rydaholm, *Jönsson* i Mårarp, *Redelius, Eklund, Lasse Jönsson, Nilsson* i Skärhus, *Bergendahl, Johansson* i Löfåsen och *Fredholm* i Saleby.

Vidare anförde

Herr Waldenström: Jag skall blott be att få inlägga min allvarsammaste protest emot, att jag med andra, som talat ogillande om utskottets motivering i denna punkt, blifvit af en föregående talare stämplad såsom motståndare mot den inhemska industrien. Detta är icke sant.

Ang. tull å frukter m. m. Herr Rundbäck: Jag ber blott att få säga, att annat kan jag icke anse, då man vill strypa den tull, som finnes på trädgårdsalster. Mot min grannes framför mig yttrande kan jag uppvisa, att trädgårdsodlare just i Göteborgs närhet alla hafva sagt, att utan denna tull på frukter och grönsaker hade de icke kunnat existera. Men nu sedan tullen beslöts, fingo de sälja. Hade de haft att täffa med alla i Göteborgs hamnar liggande fartyg, i synnerhet från Holland, hvilka ligga i hamnen utan att betala någon skatt och endast erlægga hamnafgifter, så hade det varit dåligt stäldt med den inhemska försäljningen. Nu deremot, sedan tullen införts, hade de främmande fartygen fått gå sin väg, och de inhemska trädgårdsodlarna fått sälja. Jag har icke hört någon klaga öfver, att det är sämre eller dyrare grönsaker nu än förut.

För öfrigt, detta prat om de fattiga arbetarne, det är ett fint prat, men jag tror därför icke, att jag vill gifva det så mycket värde. De, som föra sådant tal, hafva nog icke så rymliga hjertan, att de icke kunna inse, att det stöter emot i praktiken.

Herr Lyttkens: Det ser ut som vi skulle nu hafva en sex månaders riksdag i stället för en två månaders, ty här står man och talar om och om igen precis ett och detsamma, och samma argument begagnas upprepade gånger af de olika talarne från båda partierna. När en eller två talare yttrat sig, sedan hör man intet nytt, utan blott återupprepande af det en gång sagda.

Jag vill visst icke försvara utskottets motivering, och jag skulle blott vilja fråga, huru utskottet på ett år kunnat få denna erfarenhet, som det har angående tullens verkan i detta fall. Jag anser dock det slut riktigt, hvartill utskottet kommit, samt håller för, att man icke oupphörligt bör ändra tulltaxan, ty skall det blifva praxis att ena året besluta en tullsats och året derpå borttaga den, skall sådant förderfva våra näringar. Af denna orsak anhåller jag om bifall till utskottets förslag.

Jag anhåller på samma gång, att litet hvar af oss måtte uttrycka sig litet kortare, på det vi en gång må komma härifrån.

Herrar Höglund, Grafström, Key och Ohlsson från Stockholm instämde med herr Lyttkens.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt herr talmannen gifvit propositioner å de olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 7.

Å *ister*, som för närvarande är fritt från tull, hade herr A. G. Björkman uti sin berörda motion föreslagit en tull af 7 öre för kilogram, hvarjemte herr Carlheim-Gyllensköld uti sin ofvannämnda motion hemställt, att svinflott (smält ister) måtte åsättas en tull af 5 öre för kilogram.

Utskottet hemställde emellertid, att motionärernas ifrågavarande framställningar icke måtte af Riksdagen bifallas.

*Ang. tull å
frukter m. m.
(Ports.)*

Sedan denna utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr Björkman: Ehuru jag är lifligt öfvertygad, att rättvisa och billighet fordra, att Riksdagen godkänner min motion i denna punkt, vill jag dock icke yrka bifall till densamma, då frågan om tull på fläsk, som sammanhänger med denna sak, redan blifvit afslagen af kammaren.

Vidare yttrades icke. Utskottets hemställan bifölls.

I *punkten 8*, som härefter föredrogs, hemställde utskottet, att ett af herr *G. Jansson* i Krakerud i hans till Andra Kammaren ingifna motion n:o 37 framställt yrkande om åsättande af en införseltull af 20 öre per kilogram å *lås- och träskruf* af 75 millimeters längd och derutöfver samt af 30 öre per kilogram å dylik skruf af mindre än 75 millimeters längd, icke måtte vinna Riksdagens bifall.

I fråga härom yttrade

Herr Jansson i Krakerud: Vid senaste riksdag uttalade denna kammares majoritet den åsigt, att man skulle hafva skydd för alla möjliga näringar. Mina meningsfränder ville deremot endast åsätta tull på förädlade jordbruksalster och lyxartiklar. Vid innevarande riksdag hafva väckts motioner om åsättande af sådana tullar samt om grundskatteafskrifningar, men jag tror ingen tänkt på våra egna industriidkare, och detta har föranledt mig att förnya den motion, som förut väckts af herr Lindström. Jag hade så mycket större anledning dertill, som det visat sig, att England hit inför stora partier träskruf och säljer denna vara billigare än vi sjelfva kunna göra. Jag trodde det då skulle vara en dubbel vinst att höja tullen derpå, ty snart nog skola vi annars finna, att äfven andra länder skola anse fördelaktigt att införa träskrufvar.

Jag önskar således, att herrarne ville fästa något afseende vid min motion och ber att få yrka bifall till densamma. En talare ville hafva alla möjliga industritullar. Denna sak har dock för mig, såsom icke industriidkare, någon betydelse, och jag tror att detta skulle blifva olyckligt för landet. Han sade dock sig icke kunna begripa, huru vi skulle reda oss utan sådana tullar, då Tyskland gifver exportpremier och England säljer sina artiklar hos oss för underpris, och dervid tror jag man bör fästa synnerligt afseende.

Jag vill vidare säga några ord om utskottets motivering. Utskottet erkänner att skruftillverkningen inom landet bedrifves under mycket ogynnsamma förhållanden; men då synes mig utskottet bort komma till ett annat slut än nu varit fallet. Utskottet säger vidare, att det är åtskilliga andra industrigrenar, synnerligen jernstillverkningen, som också äro lidande, och därför har utskottet behagat afstyrka motionen. Jag tror, att om man skulle vänta till dess man kan hjälpa alla på

Ang. tull å frukter m. m. (Forts.) en gång, så skulle ingen få någon hjälp. Jag anser således, att dessa skäl äro ganska svaga; ty om det är en person, som är i behof af hjälp, så bör jag väl söka hjälpa honom, utan afseende på om jag kan hjälpa alla på en gång. Jag tror att man kan tillämpa detta äfven på en industri. När man ser att denna kämpar med stora svårigheter gent emot utländingen och således har svårt att existera, så borde man väl hafva hjerta för denna industrigren. Jag hoppas således att kammaren, som brukar hafva hjerta för de nödlidande, icke skall frångå denna sin vackra princip, hvarför jag också ber att få yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till min motion.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Ang. tull å kött.

Punkten 9.

Å kött, som enligt gällande tulltaxa införes tullfritt, hade herr A. G. Björkman uti sin förutnämnda motion föreslagit en tullsats af 7 öre för kilogram, men hemställde utskottet i denna punkt, att ifråga- varande förslag måtte lemnas utan afseende.

Efter föredragning af punkten anförde

Herr Waldenström: Fastän herrarne ropa på proposition, skall jag likväl bedja att få säga några ord med anledning af denna punkt.

Då vi behandlade artikeln *fläsk*, beslöt denna kammare att godkänna det slut, hvartill utskottet hade kommit, men med ogillande af motiveringen. I fråga om den nu till behandling föreliggande artikeln *kött* hemställer utskottet, »under åberopande af hvad utskottet ofvan vid artikeln *fläsk* anført, att herr Björkmans förslag om tull å kött måtte af Riksdagen lemnas utan afseende». Det vore i högsta grad märkvärdigt, om kammaren vid sitt senaste plenum skulle hafva ogillat denna motivering i fråga om fläsket, men nu i dag gilla samma motivering och låta den gälla till stöd för ett afslag på kött-tullen. Jag upprepar därför äfven vid denna punkt mitt yrkande, att kammaren måtte bifalla hvad utskottet föreslagit, men med ogillande af motiveringen.

Herr Ljungman: Med anledning af de alltför ofta upprepade yrkandena, att kammaren skall ogilla utskottets motivering för sitt betänkande, vill jag fästa kammarens uppmärksamhet derpå, att kammaren genom att bifalla klämman i ett betänkande icke dermed nödvändigt gillat allt hvad som säges i motiveringen, utan dermed endast godkänt sjelfva klämman. Skulle man taga sig för att kritisera motiveringen äfven när man är belåten med klämman, så skulle vi få hålla på alldeles onödigt länge. Det bör ju kunna vara fullt tillräckligt, att utskottets ledamöter från denna kammare reserverat sig och att man i allmänhet framhåller, att man icke gillar den motivering utskottet begagnat. Vi kunde då slippa att här upprepade gånger få höra hvad som i alla fall är allmänt känt.

Med herr Ljungman förenade sig herrar *Börjesson, Petersson* i Eksebo, *G. Mellin* och *Larsson* i Upsala.

Ang. tull å kött.
(Forts.)

Herr vice talmannen Sven Nilsson: Jag kan icke fullt dela den uppfattning, som blifvit uttalad af herr Ljungman, ty de skäl, som föranledt utskottet att fatta ett beslut, de förefinnas naturligtvis i motiveringen; och bifaller man således klämman, så är det ju uppenbart, att man också bifaller de skäl utskottet har anfört för sin åsigt. Jag vill således tro, att om kammaren godkänner denna punkt, så har kammaren dermed också godkänt motiveringen. Men vid det förhållande, att kammaren vid femte punkten ogillat motiveringen, torde det väl ligga i sakens natur, att kammaren äfven vid de öfriga punkterna, der utskottet hänvisat till den af kammaren ogillade motiveringen, äfven har ogillat motiveringen i dessa punkter. Jag tror sålunda icke att det är så farligt, om kammaren bifaller punkten sådan den föreligger.

Herr Östberg: Det förvånade mig rätt mycket, då jag hörde herr Waldenström yttra, att man borde ogilla motiveringen vid denna punkt. Så vidt jag kan läsa innantill, finnes det nemligen vid denna punkt alls ingen motivering, utan endast ett åberopande af den motivering, som vid en föregående punkt förekommer. Och då ju kammaren redan har ogillat denna motivering, så vore det följaktligen högst omotiveradt, att nu upprepa det beslut, som kammaren i måndags fattade.

Herr Waldenström: Jag kan icke förstå det, som herr Östberg nyss sade, ty i och med det, att utskottet åberopat sin motivering med afseende på fläsktullen, har det ju egentligen här repeterat den motivering, som der förefinnes.

Men skulle man anse, att kammaren, genom att ogilla motiveringen till femte punkten om fläsktullen, också dermed har ogillat motiveringen, så vidt den rör denna punkt, så skall jag gerna under denna förutsättning afstå från mitt yrkande.

Hvad beträffar herr Ljungmans tal om, att vi genom att vid hvarje punkt upprepa yrkandet om ogillande af motiveringen skulle draga för långt ut på tiden, så få vi väl ändock anse denna fråga så pass vigtig, att om också hennes behandling skulle draga ut en half timme längre, än hvad den annars skulle göra, derest man rättade sig efter herr Ljungman, så vore detta väl icke för mycket.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter det herr talmannen till proposition upptagit de yrkanden, som förekommit, blef utskottets hemställen af kammaren bifallen.

Punkten 10.

Tullen å ost utgår för närvarande med 7 öre för kilogram. Höjning af denna tullsats hade föreslagits så väl af herr *A. G. Björkman* uti hans ofta nämnda motion till 15 öre som ock af herr *J. Ohlsson*

Ang. tullen å ost.

Ang. tullen åi Stockholm uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 121, till ost. 25 öre för kilogram.

(Forts.)

Utskottet hemställde dock, att, med afslag å ifrågavarande yrkanden, den nu förekommande tullen å ost måtte oförändrad bibehållas.

Efter uppläsande af denna utskottets hemställan, begärdes ordet af

Herr Björkman, hvilken i sin vid betänkandet fogade reservation yrkat bifall till sin motion jemväl i denna del och som nu anförde: Herr talman, mina herrar! Jag vill bedja om ursäkt, om jag upptager herrarnes uppmärksamhet en liten stund för att yttra mig i en, som herr Waldenström nämnde, vigtig fråga, som, åtminstone från min synpunkt, utgör en vigtig punkt i betänkandet. De öfriga yrkandena i min motion hafva alla blifvit afslagna. Det hufvudsakliga skälet, som föranledt motståndarne mot motionen att afslå tullen på fläsk, var att den skulle fördyra lefnadskostnaderna för den fattige. Jag har tänkt mig att den föredragna punkten är af en alldeles säregen beskaffenhet, hvadan jag vågar hoppas och tro, att motionen i detta stycke kanske skall komma att vinna framgång. Ty sådana skäl kunna väl icke finnas vid denna punkt, om tullen på ost, som de hvilka framburos såsom skäl för ett afslag å tullen på fläsk. Den ost, hvilken vi importera, och på hvilken jag begär en förhöjd tull, är en sådan sorts ost, som jag icke tror mycket konsumeras af den fattige arbetaren, utan, efter den kännedom jag har, är af den beskaffenhet, att den mest förekommer på de finare borden — jag hade så när sagt på bränvinsbordet. Det är af dessa och de i min motion nämnda skälen som jag hos kammaren anhåller om afslag å utskottets hemställan och bifall till min motion.

Vidare yttrade

Herr Ohlsson från Stockholm: Herr talman, mine herrar! Bevillningsutskottet anför såsom skäl mot någon ändring i den tullsats, som nu är i fråga, att enskilda förändringar i tullsystemet icke böra vidtagas för närvarande. Men här är ju icke fråga om någon förändring i tullsystemet. Det är ju blott fråga om att så, som ofta från skyddsvännerna framhållits såsom önskvärdt, afväga tullsatsen, att den blefve *lämplig*. I fråga om sättet att finna en lämplig tullsats för ost kan det ju vara ganska svårt. Emellertid har man dervid dock någon ledning af erfarenheten, hvilken visat, att den tull af 7 öre per kilogram, som nu är åsatt, visat sig så pass tillräcklig, att importen af skummjölksost nästan upphört. Men så är icke förhållandet med sötmjölksosten, eller den finare osten. Der har tullsatsen, för så vidt på den beror, ej visat sig fullt verksam. Önskligt vore därför, om sådant vore praktiskt utförbart, att med bibehållande af tullen för skummjölksosten högre tull sattes på sötmjölksosten. Men detta låter sig ej göra utan stora praktiska svårigheter. Ty man kan vid tullbehandling knappast bestämma, hvar gränsen är emellan dessa båda slags ost. Den enda utvägen för att tullsatsen skall blifva fullt effektiv eller verksam med afseende på sötmjölksosten måste således vara att

höja denna tull. Då blir frågan, huru mycket man skall höja den-*Ang. tullen å*
 samma. Jag har, för att komma till den tullsats, jag tagit mig fri-*ost.*
 heten att föreslå, sökt samma proportion mellan den nya tullsatsen
 och priset å den sötmjölksost, som nu hufvudsakligen importerats, som
 mellan nu gällande tullsats och priset å de ostslag, hvaraf vi exporter-
 tera mest, och sålunda funnit, att 25 öre per kilogram borde vara en
 för alla fall fullt verksam tullsats. Vi se ock, att våra grannländer
 hafva tullsatser, som närma sig den af mig föreslagna.

Nu kan det synas egendomligt, att jag, som stält mig gent emot
 alla skyddssträfvanden i denna kammare, kan komma fram med ett
 förslag att så väsentligt höja tullen på en matvaruartikel. Men jag
 tror, att jag i min motion tenligen tydligt påpekat, att här föreligger
 ett speciellt fall, der särskilda skäl tala för, att så väl tullvännerna som
 deras motståndare kunde ena sig om en förhöjd tullsats. Jag har
 ock från kommittenter och andra, hvilka likasom jag äro konsumenter,
 icke hört någon synnerlig motvilja mot en förhöjning i tull på ost,
 helst som här är fråga om en artikel, som kan tillverkas öfver hela
 landet, och i följd hvaraf alla jordbrukares intressen här sammanfalla
 ända derhän, att hvar och en som har en ko, kunde få någon fördel
 eller åtminstone icke drabbas af någon olägenhet af förhöjningen.
 Under sådant förhållande vill litet hvar gerna underkasta sig en högre
 tullbeskattning på den dyra osten, efter som denna beskattning egent-
 ligen kommer att drabba de mera burgna samhällsklasserna, och för
 att på det sättet, utan ändring i systemet, i någon mån komma det
 tryckta jordbruket till hjälp. Såsom jag erinrat, är tillverkningen af
 skummjölksost inom landet redan så stor, att export eger rum, och därför
 kommer följderna af den föreslagna förhöjningen icke att drabba de
 mera anspråkslöse konsumenterna. Under sådana förhållanden, och då,
 efter hvad jag på enskild väg hört, äfven bland jordbrukarne här i
 kammaren stämningen lär vara för den föreslagna höjningen, skulle
 jag helst önska bifall till min motion. Men vid det förhållande att i
 Norge tullsatsen å ost är tjugu öre, vore det synnerligen lämpligt om
 äfven vi bestämde oss för sistnämnda siffra, hvarigenom vi åtminstone
 finge till stånd en — om jag så får säga — tullförening i fråga om
 ost. Jag skall därför, herr talman, taga mig friheten instämma med
 herr Björkman utom deri, att jag yrkar det tullsatsen å ost sättes till
 tjugu öre.

Herr Wretlind: Jag skall gifva motionärerna rätt deri, att tull
 på ost är en helt annan sak än de tullar, vi förut röstat om, ty det
 är faktiskt, att den ost, som hit införes, antingen är fet och af en
 finare beskaffenhet, hvarigenom den närmar sig lyxvaror, eller — jag
 syftar här på den amerikanska — konstgjord och af en så dålig be-
 skaffenhet, att den ur helsoskäl icke bör rekommenderas. Tull på ost
 kan således icke skada, allra minst den fattigare befolkningen, då ost
 af billigt slag ju tillverkas inom landet. Jag vill därför förena mig
 med den förste motionären om en tull på ost af femton öre pr kilo-
 gram.

Ang. tullen å Herr friherre Fock: Äfven den, som ingalunda ansluter sig till de uttalade önskningarne om tullskydd för jordbrukets alster i allmänhet, kan gerna vara med om nu ifrågavarande förslag, och detta så mycket hellre, som det dels ej är fråga om någon ny tullsats och dels redan finnes en landtmannaprodukt, som drager mycket högt skydd, nemligen sprit. Den utredning för åstadkommande af jernvigt mellan de olika tullsatserna, som jag för min del ansett nödig, innan beslut fattas, huru vida tullskydd å vissa förädlade jordbruksprodukter bör lemnas, synes mig därför här vara mindre angelägen, hvarför jag hemställer att kammaren med bifall till den förste motionärens, herr Björkman, förslag behagade besluta en tull å ost af femton öre pr kilogram.

Med friherre Fock instämde herrar *Grafström, Walldén, Key, friherre Nordenskiöld, Johansson* i Stockholm, *Höglund, Nordenfelt, Darin, Elowson, Westerberg* och *Andersson* i Hasselbol.

Herr Bengtsson anförde: Som herrarne torde ha iakttagit, har jag vid föregående riksdagar, då denna tullfråga varit före till behandling, ställt mig på den standpunkt, att tull bör åsättas alla lyxartiklar äfvensom förädlade ladugårdsprodukter, ja, till och med spannmål, undantagandes råg; och på denna standpunkt befinner jag mig allt fortfarande.

För egen del är jag visst icke någon tullvän, allra minst då det gäller lifsförnödenheter. Men redan under den första riksdag, jag bevistade, år 1885, insåg jag allt för väl att det första, som fordrades för att man skulle komma till något godt resultat i denna fråga, var tillmötesgående från de begge motsatta partierna; och det var därför som jag stälde mig på nu angifna standpunkt. Sedan dess hafva emelertid partierna icke närmast sig hvarandra, utan tvärt om synes svalget mellan dem blifvit om möjligt större; och jag kan därför icke annat än uttala mitt beklagande öfver det beslut, hvartill utskottet i nu föredragna punkt kommit. Jag kan nog förstå att stridiga åsikter gjort sig gällande inom utskottet rörande nyttan och nödvändigheten af de föreslagna tullsatserna. Och det är lika tydligt, att en del af dem, som motsatt sig dylik tull, gjort det af ren princip såsom frihandlare, under det att tullvännerna å sin sida icke velat göra någonting därför att de icke ansett sig nog starke att genomföra det program, som bevillningsutskottet från januari-riksdagen framlade. Jag hade dock i det längsta trott, att man skulle insett nödvändigheten af att någonting måste göras, och härutinnan visat hvarandra tillmötesgående. Denna min förmodan har dock slagit fel, och det ser snarare ut, som man ställt upp för sig den gamla satsen: »allt eller intet!» Men, mine herrar, menar man verkligen allvar med de vackra orden, som så ofta uttalas här i kammaren, att det endast är fosterlandets och det allmännas bästa man afser, så förstår jag sannerligen inte, hvarför partierna icke kunna närma sig hvarandra, ty det vore i sanning väl, om så blefve händelsen; man skulle härigenom bryta udden af de olidliga tvister, som under sista tiden egt rum, både vid riksdagsmannavalet och vid ärendenas behandling i kammaren, ty, säga

hvad man vill, så har den enligt min uppfattning åstadkommit skada *Ang. tullen å ost.* snart sagdt vid hvarje frågas afgörande.

År det nu så, att å ena sidan protektionisterna tro att det system, som de förfäktat, fullt genomfördt skall blifva det svenska folket till gemensamt gagn, och å andra sidan frihandlarne äro öfvertygade, att deras system är det bästa, hvarföre då, mine herrar, icke gå hvarandra ett steg till mötes, hvilket man gör, om hr Björkmans motion bifölles. Jag tror det vore godt, om vi under några år betrådade en sådan bana, och jag kan icke begripa, hvarföre ej partierna nu skulle kunna enas härom — bättre är att gå hvarandra till mötes på halfva vägen, än att å ömse håll spänna bågen för högt. Skulle det efter några års förlopp visa sig, att det varit till fromma för landet, så går det lätt att utvidga systemet; skulle deremot motsatsen inträffa, så är det ju lättare att vända på halfva vägen än om man rusat för långt fram på en bana, på hvilken man ej vill fortsätta.

Jag vill, herr talman, icke göra något yrkande. Men innan jag slutar, ber jag att få uttala ännu en tanke, och det är den, att jag för min del anser det vara svenska folkets representanter ovärdigt att icke visa mera ömsesidigt tillmötesgående i denna sak, hvarom meningarna äro så delade. Jag skall icke tillåta mig bedöma, hvem som har rätt; men tydligt är det, såsom jag förut sagt, att denna brist på tillmötesgående fortfarande skall framkalla split och tvedrägt samt åstadkomma mera skada för landet i sin helhet än ett genomfördt tullsystem skall kunna godtgöra under flera år.

I stället för att göra något yrkande, skall jag taga mig friheten vänligen uppmana de särskilda partierna att visa mera tillmötesgående än hittills; ty det är, enligt min öfvertygelse, den enda utvägen för oss att kunna hoppas på ett lyckligt slut på lösningen af frågan, till bättnad för fosterlandet och det allmänna bästa.

I detta yttrande instämde herrar *Larson* i Tullus, *Carl Ifvarsson*, *Ersson* i Vestlandaholm, *Lyttkens*, *Göransson*, *Sahlström*, *Andersson* i Hasselbol, *Olsson* i Ornakärr och *Bondeson*.

Herr Ohlsson i Stockholm: Till de skäl, jag förut anført för åsättande af högre tull å ost, har jag ännu ett att tillägga, och det är, att om vi nu bestämma tullen till 20 öre, så kunna vi hoppas att slippa vidare tala om denna sak på många år. Jag fruktar nemligen, att om osttullen nu bestämdes endast till 15 öre, det icke skall dröja länge, innan det sättes i fråga att ytterligare höja den samma till 20 öre. Men då jag nu hör att meningen inom kammaren helst lutar åt hr Björkmans förslag, återtager jag mitt och förenar mig i det af honom framställda.

Hr Waldenström: Då det var fråga om tull på fläsk, eller en skatt, som hufvudsakligen skulle tagas ut ur den fattigare befolkningens fickor, kunde jag ej vara med derom. Men då det här gäller en tull, om hvilken jag är öfvertygad, att den för de fattige icke kommer att spela någon roll alls, utan endast skall träffa den dyrare och finare varan, och således den förmögnare konsumenten, vill jag

(Forts.)

Ang. tullen å gerna förena mig med tullvännerna. Äfven om det vore fråga om högre belopp än femton öre, skulle jag gifva min röst därför. Men när meningarne tyckas skola ena sig kring herr Björkmans förslag, skall äfven jag be att få med honom instämma.

Herrar *Nydahl*, *Wijkander* och *Dahl* instämde med herr Waldenström.

Herr Jonsson i Hof: Det förekommer mig, som om frågan nu egentligen gälde, till hvilket belopp man skall förena sig att bestämman tullen å ost; och som jag i det fallet anser hr Ohlssons förslag hafva företräde, enär det alltid är lättare att multiplicera talet 20 än talet 15, så yrkar jag bifall till nämnda förslag.

Herr Rundbäck: Det var en talare på skånebänken, som uppmanade till enighet o. s. v. Jag vet ej, hvem han förebrädde, då han så yttrade sig, men hvar och en får väl hafva sin åsigt om saken. För min del finner jag uppmaningen för öfrigt mycket vacker och jag tackar talaren och frihändlarne för att den protektionistiska vind, som nu blåser, kommer från deras läger. Det synes vara en morgonrodnad till dagar af samarbete framdeles, och därför känner jag mig rörd öfver tillmötesgåendet.

Mine herrar, jag skulle icke vara emot denna tullsats, men då det talas om kammarens värdighet, synes det mig icke vara så värdigt kammaren att lägga tull på ost, ty Kongl. Maj:t har i sitt trontal sagt, att han af Riksdagens beslut nu i tullagstiftningen ville inhemta landets svar i tullfrågan, och då skulle Riksdagen komma med 8 öres förhöjd tull på ost! Nej, mine herrar, det är ej värdigt att komma med ett sådant svar, utan må man då hellre säga att man icke vill hafva någon tull alls. Jag tycker vårt svar innefattar alldeles för litet, om vi endast säga, att vi vilja hafva tull på ost.

Herr Bengtsson: Blott ett par ord! Jag hoppas att ingen af kammarens ledamöter i öfrigt fattat mitt anförande på sätt den näst föregående talaren gjort, nemligen såsom en förebräelse mot något tullparti. Jag har endast framhållit, att hvar och en ser saken såsom han å sin sida finner nyttigast, men jag har icke kastat fram någon förebräelse hvarken åt ena eller andra sidan. För öfrigt vill jag förklara, att jag är den förste att vara villig respektera andras åsikter.

Herr Carl Ifvarsson: Jag har redan instämt med den talare, som nyss yttrade sig, och gör det fortfarande. Hvad herr Jöns Rundbäck beträffar, så synas hans åsikter i dag på långt när icke vara de samma som för några år sedan. Han fick då understöd inom kammaren, men det var därför att det då gälde en särskild fråga, och icke därför att man gillade hans nu intagna ståndpunkt, att man skall hafva allt eller intet. Han synes nu hafva ändrat om och stält sig på andra sidan, då han icke vill hafva någon tull på ost. Jag förvänar mig verkligen, att han kunnat komma till en sådan åsigt. Han säger, att Kongl. Maj:t velat inhemta landets mening, huru vida det ville hafva

tullar eller icke, men för min del har jag åtminstone icke kunnat uppfatta frågan på detta sättet, ty Konungen önskade endast inhemta landets mening i afseende å önskvärdheten af spannmålstullar. Det var således icke fråga om tull på ost eller andra ladugårdsprodukter. Jag vill visst icke klandra herr Jöns Rundbäck därför, att han nu ändrat åsigt, men jag anser icke att han borde klandra dem, som ställt sig på en annan sida och hysa en olika mening med honom.

Herr Hay: Den tullpolitiska ställning jag intager förhindrar mig att vara med om det förslag, här föreligger om höjandet af tullen på ost.

Man har här anfört, att största delen af den ost, som importerar, är en lyxvara, men äfven ost af lägre kvalitet införes till Sverige i icke obetydlig mängd, och att taga ett belopp af 30,000—40,000 kronor, hvartill tullen härpå skulle uppgå, ur de skattdragandes fickor, anser jag icke riktigt, vare sig tullen träffar den ena eller andra klassen. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Med herr Hay instämde herrar friherre *Ericson*, *Lovén* och *Ericson* i Stockholm.

Herr Rundbäck: Ännu för tjugufem år sedan yttrade jag mig i tullvänlig riktning och jag har ej haft anledning att ångra detta, ty erfarenheten säger åtminstone nu, att det hade varit lyckligt, om vi aldrig fått t. ex. franska eller spanska traktaterna. Jag yttrade mig första gången, när den förstnämnda traktaten antogs, och jag yttrade mig emot den. Herr Carl Ifvarsson kan således icke säga, att jag bytt om åsigt, men att herr Carl Ifvarsson gjort det och i allmänhet har en stor förmåga att vända kappan efter vinden, det tror jag nog att vi litet har kännat till. Hvad beträffar det ändamål, för hvilket ny Riksdag sammankallades, så anhåller jag få säga, att här står icke taladt hvarken om spannmål eller annat, och då har jag ju rätt att upprepa de ord jag nyss nämnde, men må herr Carl Ifvarsson göra som han vill och efter sin uppfattning om saken, men jag vill också ha min åsigt för mig, och jag ber att få säga, att nog kan jag förstå att man behöfver höja tullsatserna i allmänhet, men att göra det på en artikel, der vi redan hafva tull och som, på sätt en talare redan erinrat, icke kostar mer än 14 eller 15 öre skålpundet, det tror jag icke vara allvarligt menadt af herrar frihandlare.

Herr Carl Ifvarsson: Jag torde icke behöfva yttra mig om herr Jöns Rundbäcks påstående, att jag skulle hafva bytt om åsigt i denna fråga, ty de, som varit närvarande i kammaren under senare åren, torde kunna bedöma den saken och således finna att herr Jöns Rundbäcks påstående är origtigt. Jag har i tullfrågor alltid stått på den ståndpunkt, att man icke bör antaga något nytt system, innan man noga öfvervägt och pröfvat detsamma. Jag har deremot icke motsatt mig, att vissa delar af tulltaxan borde särskildt kunna ändras. Jag tror därför att min ställning är alldeles klar.

Ang. tullen å
ost.
(Forts.)

Herr Ohlsson i Stockholm: Med anledning af det påstående vi nyss hörde, att här skulle importeras betydligt med ost af billigare sort, anser jag mig böra upplysa att, ehuru så visserligen är förhållandet, exporteras fullt ut lika mycket ost af samma beskaffenhet. Den billigare ost, som importeras hit till Sverige i någon betydligare mängd, är den s. k. amerikanska emulsionsosten. Denna ost är både billig och smaklig, ehuru man just icke vet hvaraf den består. Sådan ost tillverkas för öfrigt numera till och med inom Stockholm (vid norra mejeribolaget) och skickas derifrån till England. För dem som behöfva dylik ost, kommer det sålunda att finnas tillgång inom landet, så att priset derå icke torde komma att höjas, om Riksdagen nu besluter höjd tull å ost.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels på afslag å densamma och bifall till herr Ohlssons under öfverläggningen framställda af flere talare sedermera upptagna förslag om höjande af tullen å artikeln ost till 20 öre per kilogram, och dels slutligen på yrkandet om tullsatsens bestämmande till 15 öre för kilogram; och förklarade herr talmannen sig hafva funnit den sistnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef då begärd. Med anledning häraf och för bestämmande af kontrapositionen upptog herr talmannen å nyo de båda återstående yrkandena, af hvilka det som afsåg bifall till utskottets hemställan nu förklarades hafva flertalets röster för sig. Men jemväl rörande kontrapositionen begärdes votering, i följd hvaraf först uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen antager yrkandet om bifall till bevillningsutskottets hemställan i 10:de punkten af betänkandet n:o 5,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit yrkandet att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, beslutar en förhöjning i tullen å artikeln ost till 20 öre för kilogram.

Den omröstning, som anställdes enligt denna voteringsproposition, utföll med 94 ja mot 108 nej; hvadan propositionen för hufvudvoteringen erhöll följande lydelse:

Den, som vill, att kammaren, med afslag å bevillningsutskottets hemställan i 10:de punkten af betänkandet n:o, 5 i hvad den afser herr A. G. Björkmans motion, beslutar förhöjning i tullen å ost till 15 öre för kilogram,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har kammaren beslutat förhöjning i tullen å ost till *Ang. tullen å ost.* 20 öre för kilogram.

Den senare voteringen visade 44 ja men 156 nej; och hade kammaren alltså, med afslag å utskottets hemställan, beslutat höja tullen å artikeln ost till 20 öre för kilogram.

Punkten 11.

Ang. tull å smör.

Å *smör, äfven konstgjordt*, som för närvarande icke är belagdt med tull, hade herrar *Carlheim-Gyllensköld* och *A. G. Björman* föreslagit en tull, den förre af 5 öre och den senare af 15 öre för kilogram, men hemställde utskottet, att motionärernes förslag icke måtte af Riksdagen bifallas.

I fråga härom anförde

Herr Björkman: På grund af den utgång, näst föregående fråga fick, tar jag mig friheten yrka bifall till min motion äfven i denna punkt. Orsaken hvarför jag allra helst skulle önska, att min motion i denna punkt bifölles, kunna herrarne se af den broschyr, jag tillåtit mig utdela inom kammaren. Af densamma kunna herrarne nemligen finna, hvilka svåra följder från utlandet infördt smör kan hafva med sig. Satte man nu tull på detta, skulle väl äfven här inom landet uppstå en fabrikation af konstgjordt smör, men det vore lättare att hålla kontroll öfver den inländska fabrikationen än öfver utifrån införd vara.

Om herrarne rätt betänka detta, tror jag herrarne skola finnas beredvilliga antaga den tull å smör jag föreslagit, och derfor yrkar jag bifall till min motion samt afslag å utskottets hemställan.

Herr Hay: L'appétit vient en mangeant skulle man kunna tillämpa här, ty jag tror icke, herr Björkman skulle jemväl vid denna punkt nu framställt något yrkande om tull, om icke hans förslag i detta syfte lyckats vinna bifall vid föregående punkt. Tullen å ost kommer visserligen att blifva föremål för gemensam votering och utgången af densamma kommer helt säkert att blifva den, att man stannar vid det gamla, men man synes i alla fall vilja försöka.

Beträffande nu särskildt artikeln smör är det icke allenast tullpolitiskt oklokt att belägga smör med tull, utan det är oklokt äfven ur handelspolitisk synpunkt. Det är nemligen bevisadt, att det smör, vi importera, är af sämre kvalitet och billigare än det, vi exportera, hvilket åter är bättre och dyrare. Då vi nu exportera det dyrare smöret och förtära det billigare sjelfva, uppstår naturligtvis en handelsvinst. Belägges åter artikeln smör med den föreslagna tullen, skulle landet omöjligen kunna utgöra en mellanhand för denna handel, utan komme att gå miste om en betydande inkomst. Det synes mig således icke vara någon rimlighet i att sätta tull på en vara, hvars utförsel öfverstiger importen tre å fyra gånger. Jag skall derfor be få yrka bifall till utskottets förslag.

Ang. tull å
smör.

(Forts.)

Häruti instämde herrar *O. Melin, Frick* och friherre *Nordenskiöld*.

Herr Pålsson: Om man gifver akt på bevillningsutskottets motivering till denna punkt, finner man tydligen, att utskottet icke i sjelfva saken haft något emot, att äfven smör blefve belagdt med en liten tull, ty utskottet säger: »Då utskottet ansett sig böra föreslå Riksdagen att icke för närvarande fastställa några tullsatsers å jordbruksnäringens förädlade alster i öfrigt, finnes intet skäl att i detta afseende göra undantag för artikeln smör.» Då vid frågan om tull på ost så allmänt inom kammaren erkänts, att jordbruket behöfver skydd samt kan hafva fördel af en tullsats på nämnda artikel, tror jag, att precis detsamma kan sägas om artikeln smör. Nu är det väl en sanning, som allredan uttalats af den närmast föregående talaren, att det mesta smör, som produceras i vårt land, exporteras till England, så att priset på denna vara kan på det hela taget icke röna något inflytande af en tullsats på densamma. Men det finnes många jordbrukare i vårt land, hvilka ega endast två eller tre tunnland jord, der de blott kunna framföda en enda ko. Dessa måste sälja en mark smör eller så omkring i sänder och för dem kunde denna tullsats på smör blifva af nytta.

För min del föreslår jag därför, att tullen på smör bestämmes till samma belopp, som nyss antagits i tull för ost, eller till 20 öre per kilogram.

Herr Gustafsson: Jag vet sannerligen icke, om jag skall le eller vara allvarsam vid bevistandet af en sådan rikskomedi som denna, då protektionisterna tala för frihandel och frihandlarne tala för tullar å lifsmedel. Man har talat så vackra försoningens ord och ansett att man bör göra något för att gå protektionisterna till mötes. Men vi höra nu, att då man fått tull på ost, så vill man genast äfven hafva tull på smör. Det finnes sannerligen god anledning att vid ett tillfälle sådant som detta *breda på* åtskilligt, men jag vill inskränka mig till att säga, att jag icke hör till öfverlöparnes antal, utan konsekvent motsätter mig alla lifsmedelstullar. Det var väl beslutet om tull på *råg*, som föranledde de nya valen, men striden har i de flesta valkretsar i sin helhet gällt frågan om lifsmedelstullar, och mängen af dem, som här röstat för tull på ost, har helt visst gjort det emot sina kommittenters mening.

Herr *Stockenberg* instämde med herr Gustafsson.

Herr Jansson i Krakerud: Andra Kammaren har nyss beslutat att sätta tull på ost. Men i fråga om tullen på smör, så invänder man, att vi exportera smör af bättre kvalitet än det vi införa, och att vi sålunda göra en handelsvinst. Detta torde vara odisputabelt, men lika odisputabelt är, att en väsentlig del af det smör, som hit i riket införes från utlandet, består af s. k. konstsmör, hvartill ämnena tagas från rackarkulorna här och hvar. Och jag hemställer till den ärade talaren på jönköpingsbanken, om det kan ligga någon handelsvinst uti att från utlandet importera sådant smör, som är för helsan skadligt. Om man kunde undersöka smöret, så att man hade visshet om att

icke behöfva äta sådant smör, skulle jag ingenting hafva att säga, men jag vet att på många matserveringsställen blanda de konstgjordt smör med verkligt, för att förtjena derpå, och gästerna få sålunda ovetande äta konstgjordt smör, hvilket obestridligen är för helsan skadligt. Nu har Andra Kammaren beslutat att sätta tull på ost, som ingen ansett skadlig för helsan, medan deremot smör, som är för helsan skadligt, skall vara tullfritt. Detta synes mig vara det mest oegentliga, som Riksdagen kan besluta, och därför skall jag förena mig i herr Björkmans yrkande om bifall till hans motion.

Ang. tull å
smör.
(Forts.)

Herr Truedsson: Då jag hör att kammaren är orolig, skall jag inskränka mig till att yrka bifall till herr Björkmans motion.

Herr Pålsson: Jag ber att få göra ett kort tillägg till hvad jag nyss yttrade, dervid jag, i öfrigt instämmande i herr Björkmans motion om åsättande af en tull af 15 öre per kilogram å smör, äfven konstgjordt, yrkade tullens bestämmande till 20 öre per kilogram. Som emellertid motionstiden nu är tilländalupen och 15 öre är det belopp, som i motionerna högst är föreslaget, så böra vi hålla oss till detta belopp och icke påyrka ett högre. Jag anhåller således om kammarens bifall till en tull af 15 öre per kilogram å smör, äfven konstgjordt.

Herr Hay: En talare har missförstått mitt förra yttrande; jag föreställer mig dock, att jag då yttrade mig fullt tydligt för den, som ville förstå mig. Jag talade nemligen om *smör*, icke om någon konstgjord vara eller om några saker, som varit i »rackarkulor», såsom denne talare uttryckte sig. Något sådant har jag icke nämnt och skulle icke heller kunnat yttra af aktning för denna kammares värdighet. Jag tror derför fortfarande, att min mening om tull på smör håller streck. Om för öfrigt till landet importeras något för helsan skadligt, blir detta helt och hållet en helsovårdsfråga, i afseende hvarå finnas särskilda lagstadganden, och dit kunna sådana varor, som härröra från rackarkulor, hänvisas.

Herr Waldenström: Herr Gustafsson har talat om en stor rikskomedi, som här skulle hafva blifvit uppförd, i det att frihandlarne talat för tull på lifsmedel, medan protektionisterna talat för frihandel. Jag tror emellertid icke, att något sådant spektakel blifvit uppförd. Ty när protektionisterna här i kammaren talat mot tullar, så hafva de icke talat för frihandel utan endast varit angelägne att inför landet ställa kammarens majoritet såsom rena nihilister i tullfrågan för att derigenom åstadkomma en omstämning i sinnena till protektionismens förmån. När frihandlare deremot, och bland dem äfven jag, talat för tull på ost, så hafva de icke talat för tullar å lifsmedel i egentlig mening. I vår nuvarande tullagstiftning gäller det som en grundsats, att de för folket i dess helhet oundgängliga lifsmedlen böra vara tullfria. Men detta har icke hindrat, att ost i vår tulltaxa drager en tull af 7 öre per kilogram. Den svenska tullagstiftningen har således icke räknat ost till de oundgängliga lifsmedlen i samma mening som

Ang. tull å t. ex. råg, smör m. m. Och detta med rätta. Ty den ost, som vi smör.
(Forts.) hufvudsakligen importera från utlandet, den importera vi icke såsom ett *lifsmedel*, utan såsom en *krydda* på smörgåsen eller såsom en *desert* till måltiden. Dessa finare ostsorter utgöra således alls icke några för folket i dess helhet oundgängliga *lifsmedel* i egentlig mening utan äro endast *smakbitar* för de mer förmögne. Helt annat är förhållandet med den *billiga* osten; men priset på denna ost beröres icke på något sätt af den här ifrågavarande tullen. Det är således alldeles oriktigt att säga, att någon rikskomedi i dag blifvit uppförd här i kammaren.

Hvad deremot angår smöret, så är det ett *lifsmedel*, som konsumeras lika väl af den fattige som af den rike. Den rike köper det finare och dyrare inhemska smöret, den fattige deremot det billigare smör, som i synnerhet från Finland i ganska stor myckenhet importeras. Jag talar icke om margarinsmöret. Jag tror, att emot importen af detta ganska kraftiga åtgärder så väl kunna som böra vidtagas. Jag talar endast om smör i egentlig bemärkelse, och jag *kan* icke gifva min röst för att det billigare smör, som hit införes och konsumeras hufvudsakligen af den fattigare befolkningen, skall beläggas med tull och derigenom fördyras.

Äfven från rent nationalekonomisk synpunkt anser jag det vara orimligt att sätta tull på en vara, hvaraf vi exportera fyra gånger så mycket, som vi importera. Vi importerade 1886 endast 3,276,000 kilo men exporterade 12,054,000 kilo. Vi hafva sålunda *behof* att exportera omkring 9 millioner kilogram smör årligen.

Då således denna tull icke kan åsättas utan men för den fattigare befolkningen och den derjemte ur rent nationalekonomisk synpunkt är orimlig, så yrkar jag bifall till utskottet hemställan.

I detta yttrande instämde herrar *Brodin, Arhusiander, Blomberg, Eriksson* i Myckelgård, *Bromée, Ruthberg, Hygrell, Näsman, Hansson* i Berga, *Key, Lovén, Beckman, Grafström, Ohlsson* i Stockholm, *Bokström, Darin, Lundberg, Lagerberg, Dahl, Wijkander, O. Melin, Swanberg, Collander, Elowson, Broström, Sahlström* och *Ruhlin*.

Herr Jansson i Krakerud: Enligt hvad utskottets betänkande gifver vid handen, så importerades 1886 hit i landet 3,276,000 kilogram, men exporterades 12,054,000 kilogram smör. Hvad skulle då komma att inträffa, om man satte tull på smör? Jag vill söka belysa detta med ett exempel. Om man utfärdade rent af ett förbud för införsel af smör, skulle ju följden blifva den, att vi finge sälja 2 till 3 millioner kilogram smör mera än nu inom vårt eget land. Men priset på smöret skulle icke stiga ett enda öre, utan priset på smör här i landet komme fortfarande såsom hittills att bestämmas af det pris, som vårt smör kunde noteras till på världsmarknaden. På samma sätt är ju förhållandet med hafre. En åsatt tull eller importförbud å hafre skulle icke med ett öre förhöja priset på denna vara.

Jag begärde ordet med anledning af talarens på jönköpingsbänken yttrande, att han icke, då han yttrat sig, afsett konstgjordt utan endast verkligt smör. Jag har emot de af honom uppgjorda be-

räkningar öfver den handelsvinst, som följde af den nuvarande tullfriheten, intet att erinra. Jag vill godkänna dem såsom rigtiga. Men då jag jemför fördelen af denna handelsvinst med olägenheterna deraf, att konstgjordt smör får tullfritt införas, så anser jag för min del dessa olägenheter öfvervägande. Och jag hemställer till den ärade talaren, om det kan vara lämpligt att låta folket äta konstgjordt smör, som ostridigt är skadligt för helsan, blott för att genom tullfriheten å dylik vara göra en liten handelsvinst.

Från hvilken synpunkt jag sålunda än må betrakta frågan, så kan jag icke finna skäl att godkänna utskottets hemställan, utan yrkar fortfarande att smöret måtte åsättas tull, på sätt af motionären föreslagits.

Herr Lasse Jönsson: Jag vill endast protestera emot ett par här fälda yttranden, som varit synnerligen hänfulla mot oss protektionister. Herr Gustafsson sade, att därför att vi nu fått tull på ost, ville vi därför hafva tull på smör, och talaren från Gefle sade att protektionisterna blifvit tullmotståndare för att framställa kammarens majoritet såsom rena nihilister i tullfrågan. Jag vill deremot upplysa, att jag icke hört mer än en enda talare af våra meningsfränder yrka bifall till utskottets förslag och detta kan väl icke anses såsom ett uttryck för protektionisterna i allmänhet. I fråga om smörtullen har ingen protektionist yttrat sig före mig och jag önskar därför, att dessa beskyllningar icke framkastats mot mina meningsvänner, som dertill icke gjort sig skyldiga. Då underkasta vi oss pluralitetens dom, men den, som icke har mod att visa sig sådan han är, utan ena gången uppträder som frihandlare och den andra som protektionist, han må göra det. Man må därför icke uttala några allmänna beskyllningar mot oss, då vi underkasta oss den allmänna meningen.

Häruti förenade sig herr *Redelius*.

Herr vice talmannen Sv. Nilsson: Den siste talaren har yttrat, att protektionisterna underkastat sig kammarens dom, men det är dock ett märkligt förhållande, att de sjelfva deltaga i beslutet om denna dom. Det är en känd sak, att de med sina röster medverkat till de resultat, hvartill kammaren kommit, hvilka hittills gått i radikal frihandelsvänlig riktning, och jag tror att allmänheten i landet icke kommer att sväfa i okunnighet om, att protektionisterna röstat med ultra frihandlarne om afslag å alla föreslagna tullar vid denna riksdag. Skulle det deremot blifva förhållandet, att de vända om, äfven när det blir fråga om att sätta tull på andra lifsförnödenheter, så skulle detta säkerligen vara glädjande för många i landet. De nu vunna resultatet föreställer jag mig nu komma att verka motsatsen. Jag hade i likhet med många andra trott, att protektionisterna vid denna riksdag skulle gått de moderata frihandlarne till mötes i den fråga, som här föreligger, emedan man här kan hafva samma intresse, men jag kan dock tyvärr icke hafva någon förhoppning derom, efter de uttalanden som från båda hållen blifvit gjorda, ty det är uppenbart, att de, som i denna fråga rösta mot tull, äro af två slag, nem-

Ang. tull å
smör.
(Forts.)

ligen de, som vilja hafva intet, och de, som vilja hafva allt. Men dessa meningar få väl ännu någon tid beklagligen bryta sig mot hvarandra. Ställningen blir väl någon gång likväl i denna fråga klar, men mycken skada kan dessförinnan dermed hafva åstadkommits för landet.

Jag begärde ordet i denna punkt för att uttala min förundran deröfver, att man verkligen kan tro, att smöret i allmänhet skall blifva dyrare genom denna tull, som nu föreslås. Ty med den stora öfverexport, som vårt land har af smör, så betyder det ju ingenting, om man åsätter denna tull eller icke, emedan priset måste ändock blifva detsamma. Detta är beroende derpå, att då tillgången på smör inom landet är så stor, att högst betydliga quantiteter icke kunna konsumeras inom landet, så måste det blifva priset på den utländska marknaden, som bestämmer priset inom vårt eget land. Den saken är ock mycket enkel och klar. Jag kan därför icke förstå annat än att de, som vilja hafva tull på smör, åsyfta i synnerhet, eller kauske intet annat, än att få tull på margarinsmör. Jag föreställer mig därför, att i synnerhet de talare, som uppträdt mot utskottets förslag, icke äro obenägra för ett fullständigt importförbud mot margarinsmör, som skulle göra samma verkan. Detta måhända dels i följd af en del offentliga uttalanden, som i tryck meddelats åt allmänheten, och dels äfven af någon egen erfarenhet om, att margarinsmör är af den beskaffenhet, att man helst kunde önska att det icke finnes i landet. För min del tror jag icke att margarinsmöret helt och hållet kan förbjudas i landet, men ett importförbud skall verka derhän, att margarinsmör kommer att tillverkas inom landet. Härigenom uppstår den stora skilnaden, att om detta smör kommer att tillverkas vid fabriker inom landet, så kan sådan kontroll öfver tillverkningen föreskrifvas, att vi kunna vara förvissade om att få en frisk och sund vara. Men någon sådan kontroll finnes ju icke öfver det margarinsmör, som vi få in från utlandet, utan man är i fullkomlig okunnighet om, huruvida den varan är sund eller icke. Nu finnes visserligen en bestämmelse, att man skall sätta märke på de kaggar, som innehålla margarinsmör till försäljning, men detta synes mig icke vara tillfyllest. Kunde man dertill bestämma, att ett sådant märke skulle finnas jemväl på det margarinsmör, som sättes på vårt bord och som användes vid lagning af mat, så tror jag, att allt dylikt smör temligen snart skulle försvinna från våra bord här i Sverige, just i följd af känndomen om dess dåliga beskaffenhet. Jag undrar därför, om icke kammararen antingen skulle vilja gå in på att sätta tull på smör eller också få en utredning hos Kongl. Maj:t, huruvida det vore möjligt att få ett rent förbud mot införsel af margarinsmör. Men då den nu ifrågasatta tullen på allt smör sannolikt icke skulle hindra att margarinsmör infördes i landet, så hemställer jag, att ärendet må blifva återremitteradt till bevillningsutskottet, på det utskottet må blifva i tillfälle att uppsätta ett förslag till skrifvelse till Kongl. Maj:t om hinder för införsel af margarinsmör.

Herrar *Vretlind* och *Sundling* instämde med herr vice talmannen.

Herr Björkman: Jag har i min motion uttalat, det jag tror, att den fattigare befolkningen måste äta detta smör. Denna befolkning är nemligen på grund af sin ekonomiska ställning alltid hänvisad till det billigaste. Men då det blifvit påvisadt, hvilken skadlig inverkan detta margarinsmör kan medföra, så förmodar jag, att samtliga ledamöter i denna kammare skulle anse det vara bäst att få ett fullständigt importförbud mot detsamma. Denna möjlighet har jag verkligen icke förut tänkt mig, utan därför har jag genom tull trott mig kunna lägga så stort hinder som möjligt för dess importerande.

Ang. tull å smör.
(Forts.)

Jag begärde ordet egentligen för att påminna herr Gustafsson, då han vädjade till sina meningsfränder, frihandlarne, hvilka voro valda med program mot alla lifsmedelstullar, att han äfven borde tänka på åtskilliga andra i afseende på deras kommittenter, huruvida de här skulle rösta för tull eller icke, ty herrarne känna lika väl som jag, att här finnas flere ledamöter, som kommit in i kammaren på så skral majoritet som en enda röst. Om man därför tager hänsyn till kommittenterna, så tror jag att dessa herrar böra noga tänka sig för, innan de rösta mot ett sådant förslag som detta.

Herr Gustafsson: Det är mig en glädje att kunna instämma med herr Waldenström i det slut, hvartill han kom, men jag beklagar att jag måste göra det med »ogillande af motiveringen». Herr Waldenström sökte förklara sin inkonsequens att tala mot smörtullen men rösta för osttullen med det påståendet, att det fattiga folket väl äter smör men icke ost. Om det icke är ett riksspektakel att höra en frihandlare tala och rösta för en lifsmedelstull, är det dock ett riksspektakel att en man, som gifver sig sken af att så noga känna folkets seder som herr Waldenström, kan säga att det ätes mera smör än ost bland de fattiga klasserna. Jag för min del har lefvat rätt mycket bland folket och jag tror mig kunna vädja till denna kammares representanter från de djupa leden med frågan, huruvida de fattiga arbetarne på landet icke lika mycket förbruka billig ost som smör? Då de gå ut i skogarne eller på fälten för ett arbete och hafva sin matsäck med sig, består den helt visst oftare af bröd och ost än af bröd och smör.

Dessutom, om någon tull kan sägas vara uppmuntrande för de större jordbrukarne, är det ost- och smörtullar.

Hvad beträffar herr Lasse Jönssons tal om de beskyllningar, som framkastats mot protektionisterna, skulle jag vilja fråga honom, om han tror att det var frihandlare alla dessa 156, som röstade för den högre osttullen. Skulle det vara så, att frihandlarne i denna kammare vuxit till ett antal af 156, beklagar jag vårt land, sedan frihandeln börjat gå i den rigtning, som nu visat sig.

Jag yrkar fortfarande bifall till utskottets hemställan.

Herr Hay: Jag begärde ordet med anledning af den åsigt, som min antagonist uttalade. Om den åsikten vore riktig, skulle det vara fördelaktigt att sluta upp med all handel. Jag deremot kan ej förstå annat än att det skall vara en fördel, om man kan importera en vara

Ang. tull å smör. och sälja den med vinst; den vinsten måste komma hela landet till godo.

(Forts.)

Den tull, som det här är fråga om att åsätta smör, gör, om man lägger 1886 års import till grund, nära en half million kronor. Det är gifvet, att om denna tull åsättes, de, som drifva handel med smör, få försaka denna vinst, ty handeln omöjliggöres eller försvaras derigenom.

Jag har blott velat nämna detta, äfvensom att jag tror att den mellanhandel, vi kunna drifva, är för oss och landet till stor fördel. Jag tror, att min antagonist äfven vill detta.

Herr Andersson i Hasselbol: Det är icke om verkligt smör, utan om det s. k. margarinsmöret, som jag ber att få yttra några ord. Jag har hört och har sjelf kannedom om att detta är en vara, som ej är att rekommendera. Man säger visserligen, att det är så billigt för den fattiga befolkningen, men jag tror icke att man kan råda folket att äta en vara, som, om det ligger sanning i hvad professor Nathorst uttalat i sin skrift, icke kan anses vara sund; och kan man icke råda till detta, anser jag det icke vara skäl att yrka att sådant smör skall få ingå i landet utan tull. Professor Nathorst har om detta smör skrivit att det innehåller fett, som i många hänseenden ej är att rekommendera, och därför föreslagit att, om förbrukning af margarinsmör skulle tillåtas, vi då borde inrätta fabriker i vårt eget land, hvarigenom man kunde hålla kontroll öfver varans tillverkning, så att i densamma ej finge ingå några skadliga beståndsdelar. Men då är det också nödvändigt att åstadkomma importförbud mot det utländska margarinsmöret, och därför instämmer jag mycket gerna i herr vice talmannens förslag om återremiss till utskottet för att få en skrivelse till Kongl. Maj:t med anhållan om en utredning i och för in-förselsförbud för margarinsmör.

Herr Fredholm i Stockholm: Då Första Kammaren redan fattat beslut i denna punkt och bifallit den af utskottet gjorda hemställan, kan en återremiss icke leda till någon annan påföljd, än att utskottet återsänder ärendet till kammaren med uppmaning att fatta beslut. Jag vågar därför hemställa till de herrar, som yrkat återremiss, om de ej skulle vilja taga tillbaka detta sitt yrkande.

Herr Gumælius: För min del kommer jag att rösta för bifall till utskottets förslag, och denna min votering anser jag mig ej behöfva motivera. Men jag vill tillika reservationsvis anmäla, att om utskottets förslag förkastas och tull åsättes smör — och i denna situation är det svårt förutse, hvilken utgång frågan kan få — om sålunda tull skulle komma att åsättas smör, så förbehåller jag mig att senare få göra hemställan om en återremiss med hänsyn till tullsättande å talg. Märkligt är i sanning att i det bevillningsutskottets betänkande i tullfragan, hvilket framlades för senaste Riksdagen, ehuru det i den delen icke kom att af Riksdagen då behandlas, det föreslogs tull på smör, men tullfrihet för talg. Om det förslaget godkännts, skulle det inneburi en uppmantran att i landet anläggas fabriker för tillverk-

ning af konstgjordt smör. Detta skulle åter kunnat åstadkomma många förvecklingar. Vill man sätta tull på smör, så bör man också sätta tull å talg. För den skull, om den votering, som torde komma att ega rum om den föredragna punkten, kommer att utfalla mot min önskan, det vill säga för tull å smör, så förbehåller jag mig rätt att sedermera få göra en hemställan om återremiss till utskottet i fråga om tullsättande å talg.

Ang. tull å
smör.
(Forts.)

Herr Sundberg: Då diskussionen antagit karakteren af en öppen votering, vill jag i korthet angifva min ställning till föreliggande fråga. Herr Björkmans motion innefattar förslag om tullsättande å smör och i öfrigt å en del förädlade alster. Jag gillar motionens syfte, men ber genast få uttryckligen tillkännagifva, att jag dermed icke tager något steg in på den väg, som skulle leda till tullsättande på råg, ty om denna beskattning på vårt dagliga bröd vill jag icke vara med. Jag anhåller om bifall till herr Björkmans motion i den föredragna punkten och afslag å utskottets förslag.

Herr Waldenström: Jag ber allenast få upplysa herr Gustafsson om, att jag i mitt anförande icke alls ingick på den frågan, om folket äter mera smör än ost eller tvärt om. Jag har aldrig undersökt denna sak, och därför icke heller hittills yttrat mig i fråga derom. Herr Gustafsson har således hört något, som aldrig blifvit sagdt. Hvarpå detta beror, det kan jag icke veta.

Herr vice talmannen Sv. Nilsson: Jag begärde ordet med anledning af herr Fredholms yttrande att en återremiss icke tjänade till något, då Första Kammaren redan fattat sitt beslut i frågan. Jag ber få fästa uppmärksamheten på, att bevillningsutskottet har motionsrätt och kan taga upp frågan, om kammaren uttalar sig i den riktning jag föreslagit. Det kan ju nog ändå hända, att herr Fredholm får rätt i att bevillningsutskottet icke tager upp frågan. Men, om kammaren antager förslaget, har den i alla händelser afgifvit en opinionsyttring, som framdeles torde kunna vara till ledning för bevillningsutskottet. Då det således kan hafva en god följd, torde kammaren lämpligen kunna bifalla mitt förslag.

Herr Hammarberg: Jag vill endast instämma med herr vice talmannen i hans yrkande om återremiss. Om det icke har någon annan följd, så är det dock en opinionsyttring. Jag anser det nemligen vara af stor vikt att göra något för att hämma importen af konstgjordt smör, emedan den föranleder skada för den inhemska tillverkningsen. Jag vet också, att det skall blifva många svårigheter vid att skilja det konstgjorda från det äkta smöret, och jag är icke mäktig att gifva något förslag härutinnan, men efter hvad jag sett och hört uppgifvas, hafva i andra länder stora ansträngningar gjorts för att kunna skilja mellan de olika smörsorterna.

Då nu icke något annat förslag föreligger beträffande denna punkt, ber jag att få instämma i herr vice talmannens yrkande såsom en opinionsyttring.

I detta anförande instämde herrar *Smith* och *Lund*.

Ang. tull å
smör.
(Forts.)

Herr friherre Ericson: Om någon skulle hafva föreslagit tull på hafre, så hade man visst haft anledning att förvåna sig, men föga mindre anledning har man att förvåna sig deröfver, att någon kan föreslå tull på smör. Båda dessa artiklar hafva nemligen det gemensamt, att de äro föremål för en ganska betydlig export. Det kan således icke blifva fråga om, att dessa produkter komma att stiga i pris genom att åsätta dem tull. Förhållandet blir deremot det motsatta; de komma att falla i pris. Hade man emellertid föreslagit en tull på hafre, så hade det varit oskyldigt och skulle icke haft någon effekt med sig, men så förhåller det sig icke med den nu föreslagna tullen på smör. Man har redan erinrat om, att der import af smör eger rum, utgöres den af en sämre klass, än den, som exporteras från våra mejerier. Då man således importerar det billigare smöret, såsom t. ex. det finska, och exporterar det bättre och följaktligen det dyrare, gör man alltså en vinst härpå. Detta är således ur statsekonomisk synpunkt en fördelaktig operation.

Det finnes ännu en sak, som jag har emot tullen på smör, och det är den, att tullen skall vara en premiering för tillverkningen. Man har dervid alltid sökt premiera den bättre delen af tillverkningen och icke den sämre. Men härvidlag skulle förhållandet blifva tvärtom, ty det bättre smöret, den goda varan, som i utlandet går under namn af första och andra klassens smör enligt utlandets notering, skulle skickas ut, och den sämre eller dåliga varan tagas in. Den varan, som blir kvar i landet för att täfla med det importerade, skulle således blifva den sämre. Följden häraf blefve alltså den, att det skulle blifva premium på att göra dåligt smör. Detta vill jag icke vara med om. Det skulle ju som sagdt vara alldeles origtigt ur statsekonomisk synpunkt, och för den orsakens skull anhåller jag om bifall till utskottets förslag.

Herrar *Hammarlund* och *Burman* instände med friherre Ericson.

Herr Andersson i Hasselbol: Jag skall vara kort och vill endast tala om, hvad jag vet angående margarinsmöret.

I en mindre landsortsstad förekommer det en värdshusidkerska, som under denna vinter köpt margarinsmör för mer än 200 kronor. Vidare vet jag, att margarinsmör bjudes ut på torgen i städerna under namn af ädelt smör, och att folket derefter förtär detsamma i tanke, att det är reel vara.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Med upptagande af de yrkanden, som derunder förekommit, framstälde herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels på afslag derå och bifall till herr Björkmans i ämnet väckta motion, dels slutligen på ärendets återremitterande till utskottet för förnyad behandling, och fann herr talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förstnämnda meningen. Votering blef emellertid begärd och försiggick, sedan till kontraposition antagits yrkandet på återremiss, enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i 11:te punkten af betänkandet n:o 5,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har kammaren återförvisat denna punkt i betänkandet till utskottet för förnyad behandling.

Rösterna sammanräknades och visade 111 ja och 84 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

Punkten 12.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 24, hade herr C. A. Oléhn hemställt,

»att Riksdagen, med ändring af nu gällande bestämmelser uti ifrågavarande del af tulltaxan, måtte besluta, att alla mer eller mindre arbetade trävaror, derunder inbegripna snickare- och stolmakarearbeten, af furu eller gran, utan betsning, målning eller lackering, må äsättas en tull af 5 öre; af nyssnämnda träslag, med betsning, målning eller lackering, 10 öre; af alm, ask, björk, bok, ek och andra inhemska, ej specificerade träslag, massiva eller dermed fanerade 15 öre; af päron och valnöt samt af mahogny, jakaranda och andra utländska träslag, massiva eller dermed fanerade, äfvensom arbeten, försedda med äkta eller oäkta förgyllning, 25 öre, allt pr kilogram.»

På anförda skäl hemställde emellertid utskottet under denna punkt: att Riksdagen, med afslag å motionärens framställning, måtte bibehålla oförändrade de uti tulltaxan under rubrikerna 552—555 för arbetade trävaror förekommande tullsatser.

Efter uppläsande häraf anförde motionären

Herr Oléhn: Herr talman, mine herrar! Med den sammansättning bevillningsutskottet vid denna riksdag erhållit, synnerligast från denna kammars sida, var det ju att vänta att utskottet icke skulle vara välvilligt stämmt emot några förändringar i tulltaxan. Men jag hade trott att den lilla förändring jag föreslagit, skulle komma att utgöra ett undantag från den allmänna förkastelsesdomen, som kommit öfriga förslag till del. Jag hade trott att alla skulle kunnat ena sig om att skydda den del af den inhemska industrien, som utgöres af hussløjden, äfven om man icke skulle vilja lemna något skydd åt den större industrien. Och med detta förslag afses endast att bereda nödigt skydd åt en gammal, numera tynande hussløjd. Min motion afses, som hvar och en kan se, som vill göra sig mödan att genomläsa den samma, endast att genom en något ökad tull å möbler underlätta några tusen i hemmen arbetande snickares ekonomiska existens. Den stora betydelse hemsløjden fordom hade i vårt land och dess vigt för vårt folk är alla bekant, äfvensom att denna näringskälla nu i det allra närmaste är snart utsinad. Beklagligtvis har välståndet bland den lägre befolkningen utsinat i lika hög grad som näringsfliten upphört. Bevillningsutskottet säger i sitt betänkande att det anser motio-

Ang. tull å
smör.
(Forts.)

närens förslag vara synnerligen behjertansvärdt. Jag ber att få uttrycka min tacksamhet för detta välvilliga erkännande. Men utskottet kommer besynnerligt nog ändock till den slutsatsen, att tidpunkten icke är lämplig för att genomdrifva partiella förändringar i det gällande tullsystemet. Jag för min ringa del hade trott att, då man erkänt en förändring behjertansvärd, och således både rättvis och billig, man äfven på samma gång erkänt, att en dylik förändring borde så fort ske kunde genomföras. Jag skulle vilja framställa till utskottet den frågan: när anser utskottet tiden lämplig att vidtaga en rättvis och billig förändring uti här ifrågavarande tullsats? Jo, antagligen kommer det att gå i detta fall som i så många andra, att förändringen vidtages först sedan den ifrågavarande näringen gått under och dess idkare antingen tvingats att resa till Amerika eller också att falla fattigvården till last.

Det har ofta framhållits fördelen att köpa billigt, oafsedt hvarest varan är producerad. Huruvida detta påstående är riktigt, skall jag icke inlåta mig på att besvara. Men om detta är en sanning, så är det också en sanning, och en ännu större sanning, att om den billiga varan är lika mycket sämre som den är billigare, så gör köparen alldeles ingen vinst genom att köpa den billigare utan i stället en förlust. Och att så är förhållandet med de hit importerade möblerna, derom tror jag alla skola vara ense, som haft någon erfarenhet i detta stycke. De äro billiga och vackra, men hafva i allmänhet det felet att de knappast tåla mera än att se på.

Många af herrarne torde måhända finna denna fråga alltför obetydlig för att deråt egna någon synnerlig uppmärksamhet. Men jag ber att få påminna om, att det just är de många små intressenas tillgodoseende, som sammanlagdt utgör det helas styrka; och ingen industri — huru liten den än må vara — kan tillbakasettas, utan att det stora hela i någon mån lider. Jag tager mig därför friheten att bedja kammaren taga saken i öfvervägande och hoppas att kammaren lika väl som utskottet skall finna ändamålet med motionen behjertansvärdt. Men jag hoppas tillika, att om kammaren gör detta, kammaren skall komma till ett annat resultat än bevillningsutskottet och finna skäl att bifalla motionen, i stället för att afslå densamma.

Herr talman! Jag yrkar bifall till min motion och afslag på utskottets betänkande i punkten 12.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 13.

Bifölls.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.